

DE STIRPIBUS

ALIQVOT,

EPISTOLAE V.

in unum tractat. p. 1
mitig.

MELCHIORIS GVILANDINI

sancti p. 12
mitig.

BORVSSI R. III,

CONRADI GESNERI

auth. p. 13
sancti

TIGVRINI I.

Eiusdem Guilandini

Ad Illustrem Comitem NICOLAVM A SALMO Sec.

Manuco diatræ, hoc est auculæ Dei descriptio.

Adiecta est

ANDREAE PATRICII AD

GABRIELEM FALLOPIVM

prefatio.

Curia eorum confor
me. a. i. can. n. 1. p. 12
no. 1. 6. 9. 0.

Aug. Marini

PATAVII,

Apud Gratosum Perchacinum.

M D LVIII.

MEMOIR

ANDR. PATRICIVS POLONVS.

GABRIELI FALLOPPIO
MYTINENSI.

S. P. D.

AGNA quædam & admirabilis res est, Gabriel Falloppi, ut scis, hominum ars atque industria, in quam se ea cunq; partem conuerterit: sed eadem ita vel tenera est ac delicata, ut nisi in summis sanioribus vigere non possit; vel arrogans penè ac superba, ut nullum sui contemptum ferre posse videatur: & breuiter talis, ut amari nempe velit et magnificeri. Ac me quidem de iis rebus cogitantem in hanc ratio ipsa ducit sententiam, ut existimem vix meber culè plura naturam ipsam efficiendo producere, quàm hominum ingenia inquirendo inuenire potuisse. Nam vel vix ipsam naturam ruiner san motionesq; omnes, & qui ex his dependent effectus infinitos plenissimè perscrutari, ratione & intelligentia comprehensos tenuerunt, vel si quid sic in intima natura abdiderat, ut eò nulla humani ingenii acies posset pertinere, id quidem cum sui artificis contemplationi reliquissent, ad alia quædam conuersi ipsi, tot res nobis, et tam varias meditando pepererunt, ut se plene naturæ amulos atque imitatores esse ostenderint. Quorum industrie vestigia si ad nos integra, ut erant, peruenissent, perbeata hominum studiosorum hoc tempore vita esset, cum vel ad absolutam eruditionem non magnopere quicquam requi-

vereor, vel illis iam eorum inuentis freri, facilius ad reliquã, si
qua essent in natura cognitione inuestiganda, penetrarent. Sed
factum fuit posterioris ætatis vel satis quoddã, vel scelere, ut
velictis ac proiectis iis bonis, qua nobis parca fuerunt immorta-
libus illorum vigilis atque laboribus, in mutuis quæsdam ca-
des homines excarserint, ciuitatesq; et respub. atque ad id in boni
ipsum terrarum diuinis illorum monumentis florentem et as-
fluentem, bellis, seditionibus, sanguine, et ipso propemodum pa-
ricidio replerent, ac inquinarent: unde optimi illius, in quo
tunc res erant status deformatio; unde omnium quoque artium
interitus et occasus fuit consequutus. Hoc est illud videlicet
quod non inuisiua hominum, tantarum ac talium res non pa-
rens et auctor, vel non, sicut oportuit, studiis posteriorum sola
esset, vel ab efferatis et crudelitate imbutis animis hæretæ con-
temptaq; iaceret, egregie se de ingratis hominibus vindicauit:
vitamq; illorum ciuilem iam et politam, et omnibus rebus ad
ocium tranquillitatemq; instructam, in horridam rursus et hor-
baram, et moles non in mortem committauit: ut non minus no-
bis multo in reuocandis hoc tempore amissis ac deperditis arti-
bus, quàm maioribus olim nostris in iis paricendi, necessariò sit
laborandum. Publica iam, et perualgata querela est, de elo-
quentiæ et latinarum literarum studio: quod cum ante annum,
ut puto, sesquimillesimum ita floruisse, ut ad summum perue-
nerit, citò post deinde, cum in illam temporum perturbationem
incidisset, qua præclara omnes artes vel hominum negligentia
proiectæ, vel bellis oppressæ funditus corruerant, ita extinctum
prorsus ac deletum fuit, ut ei reparando et recuperando totum
illud quatuor penè ætatum spatium nõndum sufficiat. Et nunc
sanè ego nihil magis vereor, quàm ne iterum ipsius, rursus in
nos aliquantùm conuersus, nobis tamè minimè gratus auimus, de
improbitate nobis in perpetuum nostra culpa abalienatus esse vi-
deatur, cum maximo nostro sempiternòq; damno atque dedecore.
Vix iam enim erunt magistros tot ex omni eruditiorũ numero reti-
nemus, ut primariarum provinciarum scholis primariis sin-

guli queant sufficere : sed alter a quidem schola alteris eripe-
 re necesse habeant, altera autem, cum summa sibi eripi a quis ani-
 mis patientur, alium, quem erepto sufficiant, vel non habeant,
 vel, quod etiam fortassis acerbius est, profusus non curent. Ita fit,
 ut eorum quidem numerus perexiguus, existimatio autem esse
 videatur per pusilla. Quid de vestris, Falloppi, herbis, stirpibus,
 & reliquis terra natiis? Equidem omnis earum ratio atq; disci-
 plina, adamusim, ut sunt res humana, veteribus ipsis cognita,
 plenè nobis fuit illorum libris tradita: qua res tantam sine in co-
 gnitione admirationem, sine in usu & tractatione utilitatem
 habet, ut alterum divinæ cuiusdam naturæ proprium, alterum
 humana summo opere necessarium esse videatur. Et tamen hoc to-
 tum quicquid erat, ita superiorum nostrorum seculorum incuriã
 ne dicam, an iniuria, an etiam utroq; , amissimus, ut vel ipsa in
 hoc genere antiquitatis vestigia aut nulla habeamus, aut pauca
 ad id tantum relicta, ut pleriq; serè omnes, quid nesciamus, sci-
 re tenereq; possimus, pauci, ut cum, quid sibi veteres illi voluc-
 rint, bene coniecerint, vates possint optimi perhiberi. Est enim
 complures extant quidem, qui se totos in id studium nostris tem-
 poribus dederunt, ut in tanta earum rerum obscuritate pro-
 bent coniecturas suas hominibus eruditis; sit tamen nescio quo
 modo, ipsius certè fortassis disciplina offenso, necdum planè sup-
 plicis nostris exaturato animo, ut non vehementer adhuc multi
 extiterint, qui palmam in hoc genere in medio positam, ferre pos-
 se videantur. Quorum omnium sanè conatus, non modò non re-
 prebendendus, sed etiam nimirum laudandus est & adiuvan-
 dus; eventus quidem certè, quoniam paucorum est, in paucis
 est illis admirandus: sicuti in optimè indicare poter, cui vel præ-
 cipuè omnium in hoc honoris cursu contendendum nanitas, atq;
 industria perspecta est. Præterquàm enim quòd ipse quoq; cum
 in eodem stadio sic decurras, ut vincas propemodum, illud
 etiam præ cæteris obtines tuis equalibus, quòd magna sit apud
 omnes nominis doctrinæ, tuæ celebritas & gratia, magna etiã
 auctoritas, quæ inter ordinarias principis illius scholæ magistrorum cum

magna laude possides, loci tui splendor atque dignitas: ingenii autem vis & rigor tantus, quantus natura infuso, græcis latinisque literis abundè confirmatus videri debet: quem mirificè etiam anget & cumulât iudicii subtilitas & acumen, non ætate adhib. partim, sed legendis multis acquisitum, & multis experiendis roboratum: quorum alia faciunt, ut multa ad te quotidie in hoc genere perferantur, alia, ut quæ perlata sunt, diligenter suis ponderibus examinata indicentur. Quod cum ita sit, visum mihi quoque fuit has quinque Melchioris Guilandini Borussii, id autem est propemodam Poloni, epistolâs de quibusdã eiusmodi rebus, partim ad me in Poloniam, partim ad alios conscriptas, ad te mittere: de quibus ita statuas, ut possit ne in nobis Sarmata inter paucos illos, qui in hoc studio nãm genere cum aliqua laude versantur, referri ac reponi, id videre te duce, teq; auctore decernere possimus. Quanquam etiam facile intelligam, quid illi à Conrado Gesnero, homine sine controversia et nãdito, et, ut ego statuo, sanè bono, tribuatur in hac quidam epistola, quam ad te quoque mitto: tamen quoniam propter nos, iam maiorem tecum familiaritatem, maior est quoque tua apud nos auctoritas, videre cupio, ecquid scriptis ipsius, ut nonnullis iam antè, sic nunc quoque in, quæ mitto, approbationis tuæ testimonium non pariteris defuisse. Mihi sanè, nisi is à puro terosq; tuo scribendè et loquendè genere nonnihil aberit (quis enim promptum illum ac expeditum leporem tuum, quem ego sum semper præ ceteris in tuis virtutibus singulariter admiratus, exæquet aut assequatur?) res tamen ipsas, quas tractat, satis videtur posse omnibus approbare: idq; cum in iirepistolâ, tum magis etiam in eo libro, quem illum iam pridem in hoc genere insistere meminì: quem, quantum de ipsius sermone adolescentiæ detractum fuerit, tantò limatiorem absolutioremq; proditum existimo. Omnia enim non solum non adolescentis, sed vix etiam hominis est eius facultatis profectio, quæ varietati huic, & copię rerum natura constantium nomina aut imponuntur nova, aut vetera amissa, ex antiquitate reperta restimuntur: quorum

alterum Pythagorus summa sapientia, Plato etiam divini ingenii esse pronunciauit : alterum autem cum priori par penè sic & æquale, facile intelligi potest, quantum difficultatem propositam habeat ad sese explicandum ex tot laqueis & involucriis. Quo magis nobis uidentur, ut hunc nostrum, quem magna planè spe in hac uindicta ingressum esse non dubito profiteri, ueluti nascentem quandam herbam, bonis ominibus, & sicuti te facere animaduerto, etiam fauoribus prosequamur: ne, si duri aut ingrati fuerimus, & hanc quidem sic teneram profocemus, & in uniuersum artis ipsius præclara, antea, sicut dixi, irata, nunc, ut uidetur, ad reconciliandam iam gratiam nonnihil inclinata, animos ita rursus exasperemus, ut in conspectum deinceps nostrum nunquam esse reditura uideatur. Te quidem Gabriel Fallopi, dum habebimus, ut autem quam diuissimè habeamus, uelle & optare debemus, non nimis, ut puto, ueteres illos in stirpiâ tradenda cognitione Theophrastos, in corporum humanorum fabricatione demonstranda Herophilos, in morbis autem abigendis, & obligandis uulneribus Aesculapios desiderabimus. Ita te enim iampridem comparasti, ut cum herbis atque stirpibus humana tibi esse curanda corpora proposueris, & illarum naturas solerter, et horum conformationem atque figuram subtiliter, & totam denique ipsam medendi rationem feliciter peruestigaueris: sic ut te hæc ista non solum præ multis, qui nunc, nosse, sed etiam, quod in omnibus rebus caput esse dicitur, serè præ omnibus decere, facile queas demonstrare. Id quod ueteres uniuersam uel maxime in ipsa tua corporum sectione appere solet: in qua, cum studiis ingeniosorum hominum planè satisfacias, quod est peritiæ, tum nostro etiam hominum minime diuis pectoribus, fastidio quodam naturali ita indulges, itaq; te accommodas, quod est ualiditatis, & ut ita dicam, decentiæ cuiusdam tuae proprium, ut rem ipsam atrocitatis aliqui plenam, sine horrore atque molestia possimus inspicere. Sed quoniam tuâ quoque, ut omnium, mortalis est uita atque conda-

tie, meritis, ut dixi, nobis ex omnibus danda est opera, ut quidem
plurimos pulcherrimorum istorum, sed difficillimorum labo-
rum tuorum socios atque adiutores habere, illo-
rumq; quondamvisimè industria frui
valeamus. Bene vale.

Dat. Patavio ex aedibus nostris. M. D. L I I X.
Non. Ianuar.

MELCHIOR

MELCHIOR GVILANDINVS
BORVSSVS R.
STANISLAO ROSARIO
P O L O N O
S. P. D.

Plinii et Dioscoridis error demonstratus. Cedrum magnum, Laricem esse probatur. Gôphber apud Moysen quid. Item Agavicum non nisi in Laricum truncis gigni. Inibi duo Plinii loci emaculati.

IN A S huc usque ex quo Paratuo discessisti à te accepti literas, quas non tam rerum argumentis quàm verborum, sententiarumq; ferruminationibus disparatas animaduerti. Iucundissimæ quidem mihi fuerunt illæ, idq; ipsum sanè multis de causis. Primùm quòd tuæ, hoc est viri omnium sententia optimi atque doctissimi: deinde q; elegantissimis circuitionibus anfractibusq; contextæ essent: postremò quòd mirificam quandam tuæ erga me voluntatis significationem habebant. Proinde gratias tibi ago immortales, qui me hominem tenuissimæ, sed quid dico tenuissimæ, imò nullius pla-

G V I L A N D I . E P I S T .

nè fortunæ, neque multæ admodum literaturæ, sed
 ferè ἀγαλφύβωτον, iam inde ex quo primitim sum tibi
 cognitus ita diligas ipse, & gratiosissimus, & doctis-
 simus Medicus, ut etiã contentionēs, honoris, di-
 gnitatisq̃ meæ causa aliquando susceperis. Sed tem-
 pero mihi in ista officiorū, quæ alioqui plurima abs
 te profecta in me seio commemoracione, quòminus
 φωνερωσάπει, ut verbo utar quo frequenter Tul-
 lius, videar, tum quia sycophātarum halopantarūq̃,
 ut obiter Plautū emollhā, hęc sunt propria, tum quia
 ad Bacchū ista nihil. Εἰδὼς ὅτι ἡ ψυχρολογία, ne modò
 quis Lucianum Lucis arrodendum obiciat. Quare
 satius est ad Rhombum conuerti, ut interim Athe-
 næi sales in memoriã reuocem, & ea quæ tu postulas
 decernere, quod sanè periculosius mihi est quàm la-
 boriosius. Sūt enim talia in quibus diu hæsitauerim:
 Vt cunq̃, tibi nec possum negare, nec debeo: alio-
 quin si tua causa periculum adiero, minus dolebit, Di-
 cam igitur quod sentio. Laricem Dioscorides κέδρον
 vocat: in cuius notis proponendis sædè hallucina-
 tum esse, si denique non fatebuntur, qui non magno
 pere in omnigena auctorum lætione, rerumq̃ ipsa-
 rum diligenti inspectione exercitari, qui non in Mu-
 sarum penetralia hætenus introierunt, quiq̃ non in-
 trorsus simplicium pharmacorum studium inspe-
 runt, sed vix à primo limine salutarunt, atque ægrè
 extremis etiamnum labris degustarunt. Verum ope-
 ræpretium facturum me existimo, si Cedri historiam
 vniuersam à principio & ordine pertractauero, quò
 neutriquam possit dubitare in posterum quisquam
 ad quem præsentēs literæ peruenient, si modò ad
 alium quàm ad te solum peruenient, rem haud qua-
 quam aliter quàm à me proponitur se habere, nul-
 lamq̃ Dioscoridi hac parte iniuriam fieri, quando nō

obstrigilandi, quod dicitur, causa, sed rem literariam iuuandi, & veritatis indagandæ studio ista in mediũ depromo, recantare, culpamq̃ deprecari paratus, si quis meliora certiorãue docuerit. Ante omnia ergo conueniens est docere veterum & optimorum auctorum testimoniis, Cedrum magnam à Cedro simpliciter dicta, quæ propriè *ἰσχυιδάκη* vocatur, & Iunipero, quæ *ἄμυδης* græcè nũcupatur, differre. Que madmodum enim *ἰσχυιδάκη* disputationem ita perturbat, vt tandem in varias & incertas sententias distrahantur animi, sic in rerũ cognitione nominum varietas limitæ veritati multũ obest, id quod in Cedro magna perspicere licet, qua cum nulla alia apud Hebraicam gentem celebrior, vnquam arbor fuerit, tamen quæ ea sit hodie ambigitur: hac maximè de causa, quòd Iuniperum & Oxycedrum, quam Cedrum quandoque absolutè appellari dixi, eandem esse cum Cedro magna existimarunt permulti, qui cum quæ Iunipero atque Oxycedro ab antiquis tribuuntur, vix vlli ex arboribus nostris comperere viderent, Cedro magna nos hodie carere, perinde ac si omnino è medio sublata esset, vel in rerum natura amplius non existeret, multis persuaserunt, ac proinde quæ fuerit Cedrus illa Hebræorum monumentis decantata, siue Cedrus magna veterum Græcorum Latinorumq̃, nos penitus ignorare. Cedrum igitur magnam & Iuniperum eandem esse arborum nõ recentiores solum, sed etiam veteres quidam opinari sunt. Plinius libro XIII. historię mundi Capite V. Cedri (inquit) magnæ duo genera: quæ flores, fructum non fert: fructifera, non floret, & in ea antecedentem fructum occupat nouus. Quidam Cedrelaten vocant. Non sanè fructum, vel semen, vt rentur nõ nulli, malò in Plinii lectione exercitari, sed arborẽ ipsam, vt mox

G V I L A N D I . E P I S T .

constabit . Quæ omnia Plinij ad verbum ex Theophrasto transcriptisse , cuius hæc de Iunipero verba sunt libro de historia plantarum III. Capite VI. clare apparet . *Εἰσι δὲ τῶν ἀρρένδων δύο εἶναι φασίν , καὶ τὴν μὲν ἔπειρα , ἀνθεὶν μὲν , ἀναρπύ δὲ εἶναι : τὴν δὲ ἔπειρα , οὐκ ἀνθεὶν μὲν , καρπὸν δὲ φέρει εὐθύς περφαύρατον . συμβαίνει γὰρ ὅτι ἐπὶ δύο εἶσι τῶν καρπῶν ἔχει μόνον τὸ πρὸ δένδρον .* Quid quæso verbis hinc plinius esse potest ? An non luce meridiana patet clarius Plinium Theophrasti dicta ad vnguem latina fecisse ? Nonne quæ de Iunipero Theophrastus refert , Plinius Cedro magnæ tribuit . Proinde mirum minus videri debet , & Theodororum illum Gazam eruditissimum hominẽ cuius nunquam sine laudis præfatione meminisse debeo , κίτρον apud Aristotelem libro de historia animalium VII. Capite III. & Theophrastum libro III. de causis plantarum Capite XXIII. Iuniperum cõuertisse . Neque enim existimandum est doctissimum interpretem ex proprio arbitrio sine gravissimi alicuius scriptoris auctoritate id fecisse , nec apud Plinij hocprehendisse . Sed illud fortasse leuius cuiquam videri possit , Plinium Cedrum magnam cum Iunipero confudisse , quando Dioscoridem in quo tota disceptationis nostræ summa versatur , id fecisse , hactenus comprobatum non est . Audiamus igitur istum herbariorũ , si diis placet , corypheum , de Cedro magna differentem . *κίτρον δένδρον ἐστὶ μέγα , ἰξοῦ δὲ λιγομένα κατὰ τὰ συνάγεται . καρπὸν δὲ ἔχει ὡσπερ ἀγνυθὸς φέρει ποτὶ μέγιστος περιφύει .* Egregie medijs fidius O Anazarbecẽ Dioscorides magna est tua apud oēs gentes in describendis plantis auctoritas , nec immeritò quidem , quando & si de iis multa ab antiquis nõ infeliciter essent conscripta , tibi tamen solĩ à Medi-

corū illo eminentissimo antistite palma tributa, ὅτι πρὶν
 ἔπειτα ἄλλοις ἔδωκε lib. simplicis medicinæ VI. de te
 scribente. Magnum est à magno laudari viro : Rur-
 sus turpe sedumq̃ ab nouitio in hac palæstra milite
 erroris damnari atque cōtinci. Sed tamen dic nobis
 Dioscorides ex cuius pœnu verba illa, καρπὸν δὲ
 ἔχει ὡσπερ ἀρκυδιος φέρεισσι μέγαν περιφρῆν,
 deprompsisti? Si dicis, laudo. Benignum enim & ple-
 nū ingenuū pudoris censebat Plinius fateri per quos
 profeceris. Si dissimulas, & furtum fateri non vis , re-
 perundarum te accuso. Quid enim? An illa ex Theo-
 phrasto mutuarum te negabis? Non arbitror, neque
 puto te eò dementiæ progressum, atque scuriliter a-
 deo pudori frontem perrudisse, quin mutuū redde-
 re velis. Καρπὸς δὲ (inquit Theophrastus libro de hi-
 storia plātaram III. Capite XII). ὁ μὲν τῆς κελύφου φαν-
 θός, μέγαν μέγαν ἔχει. ὁ δὲ τῆς ἀρκυδιου τοῦ μὲν
 ἀλλ' ὁμοιος . Quid autem illa , κελύφου δὲ ὄδρον ἐστὶ
 μέγα, ἐξ οὗ ἡ λεγομένη κελύφα συνάγεται, etiam-
 ne alicunde? Ex eodem nempe quisquis ille fue-
 rit, ex quo & sua Plinius, cuius hæc sunt verba libro
 XXIV. naturalis historiæ Capite V. Cedrus ma-
 gna, quam Cedrelaten vocāt, dat picem quæ Cedria
 vocatur . Bellè mehercule . Verum enimvero si Ce-
 drum magnam , quā Cedrelaten Plinius appellauit,
 discrepare toto cœlo à Cedro de qua Theophrastus
 loquutus est, quum fructus eius Myrti baccis compa-
 rauerit, demonstrauero, an tuis te telis Anazarbee pro-
 stratum agnosces, herbamq̃ victori dabis? Sed expe-
 ctare te sandudum auide video, quid tandem meq̃ pa-
 rient musq̃, neque magnopere adeo ad inanem istum
 verborum crepitum exhorrescere , quum & Iouem
 aliquando iratum, dum Anaxagoram sophistam sul-
 minè collidere vellet, repente de spe sua delectū fuis-

G V I L A N D I . E P I S T .

se, remq̄ secus atque putarat, & planè præter opinionem ei cecidisse, fabulosis literarum monumentis traditum legamus, & proinde haudquaquam ampullis hæc atque sesquipedalibus verbis perterreri. Est in Græcia celebre proverbium in omnes, qui crassioris Mineræ, & obtusioris ingenii, planeq̄ ex hara, quod dici solet, profecti, depugnare tamen parati, non verentur, summos in omni doctrina viros in certamen literariû provocare, ὡς τῶν ἀθροῦν. Quo dicere rîo quantumvis & me nunc vexari fortassis, conscindicj posse animaduertam, satius tamen esse arbitror, corneo faciei inducro tegumento, & rubore inutili profligaro, apertè, sicut decet, veritatem, quæ caligine tenebrisq̄ conereri nequit, depromere, & superbo Dioscoridis nomini assurgere, & parcere vetustati. Nec me præterit virulentum illud Planci dictum: Cum mortuis non nisi larvas lucturi. Verum ego errorem hunc non mortuo Dioscoridi vitio verto, sed cum viuo aliquo lis ista mihi dirimenda, qui inuolasse in se Dioscoridis animã profiteatur iacetq̄. Neminem equidem tam dementis otij esse arbitror, qui inficias ire velit, Cedrum, ex quo trabes in templo illo Ephesq̄ Dianæ superbissimo quondam orbis terrarum monumento, vapore cum tota Asia extruente quadringentis demum annis peractum sit, constabant, aliam fuisse quam Cedrelaten, hoc est Cedrũ magnam. Memorabile & Vtricj templum Apollinis, vbi Numidicarum Cedrorum trabes Plinii tempore durabant, ita vt possit fuere prima vrbs eius origine, annis mille centum octuaginta octo. Iam verò in Aegypto ac Syria reges inopia Abietis, Cedro ad classes feruntur vsi, si Plurarchio, Herodoto, Plinio, historiisq̄ credimus, & proinde Theophrastus libro de historia plantarum V. Capite VIII. de nauium

materie differetis, in hanc ferè sententiam, Gaza ver-
tente, tradit. Abies, Pinus, Cedrus, aptissimæ nau-
ibus constât. Triremes enim atque longa navigia ex
Abiete leuitatis gratia faciunt. Rotunda verò ex Pi-
no, quoniam non putrescat. Nonnulli etiã trire-
mes ex eadem condunt, quòd Abiete carent. Qui Sy-
riam Phœnicemq; incolunt, Cedro vtuntur, quia Pi-
no etiã egent. Sed quo tuam de Cedro venerande
Iudaicæ gentis per mare rubrum & vastas solitudi-
nes doctor auctoritatem piaculo taceamus quòd ue-
tam maximè excellètem insigni prædicemus Tu siquidem
in libro diuini Pentateuchi primo Capite sexto re-
fers Deum opt. max. q; mandasse Nòæ ante supre-
mum illum cataclysmi diem, quo vniuersum genus
humanum, atque cuncta animalia terrena delere vo-
luit, vti arcam eximig magnitudinis ex lignis Ghò-
pher, hoc est Cedri còstrueret, qua se suosq; & anima-
lia pauca ab imminente clade interituq; erueret. Nec
obstat quòd in vulgata æditiõne ex lignis pineis fa-
brefactam legimus, quando Philo Iudæus grauissi-
mus auctor in libello cui titulus Biblicæ antiquita-
tes, scribit ex Cedrinis compactam fuisse: quòd ip-
sum comprobant Hebræorum eruditissimi, Thargū
Talmudistæ omnes, R. Nathân, R. Iehosuah filius
CarchaK, & ceteri, Ghópher Cedrum vno ore ois
exponentes. Templum illud Solomonis regis ma-
gnificentissimum, quo vix quicquam in rerum na-
tur amirabilius visum vnquam, nonnetabularis, tra-
bibus, & columnis ex Cedro paratis condecoratum
fuisse deserte libro Regum primo narratur. An què
quam Iesahie prophetæ Capite secundo dicta præ-
tereunt, tremendum illum extremi iudicii diem pro-
miscuè omnes, tam potentes atque opibus vndique
affluentes, quim infimæ sortis homines, & de vili hu-

G V I L A N D I . E P I S T .

miliq; plebe natos, & que oranes Quercus Bafan, cup
 etaq; Cedros Libani quantumuis sublimes, & cacu-
 mine suo æthera quatientes, atque humi proiectum
 & repens gramen apprehensurum? At quis tam in-
 ops mentis fateri audebit, Cedrum, hanc ex qua tra-
 bes, simulachra deorum, tecta, columnæ, tabulacæ,
 templorum valvæ, nauium mali, & naues etiam ipse
 integre vastiq; molis, ac eius generis alia multa olim
 dolabatur, eandem esse arborem cum illa quâ Theo-
 phrastus fructum Myrti baccis æqualem ferre scri-
 ptum reliquit? Cedrus, inquit auctor ille eodem lo-
 co cuius supra memini, nodosa est, alofa, & tortuosa,
 Iunipero non abfimilis, verum breuior. Sed per deos
 Immortales, quid egregii magnificiue ex arbore Iu-
 nipero humiliore, nodosa adhæc, alofa, & materie
 tortuosa constante strui poterit? Trabesne quibus
 magna ædiū moles incumbit? An malus quo nihil
 solidius, nihil firmitus in naui esse cōdecet? An deniq;
 templorū valvæ, colūnæ, tecta, deorumue simula-
 chras? Profectò nihil horum, vt mea fert opinio: Qua-
 re alterius fuisse generis Cedrum istam prænobilem,
 fatendum est. Narrat porro Plinius ille eruditissimus
 de quo persuasissimum est indoctos esse quibus ille
 nō sapit libro naturalis historię XVI. Capite XL.
 Cedrum maximam in Cypro ad vndeciremem De-
 metrii succifam centum triginta pedum, crassitudi-
 nis verò ad trium hominum complexum. compro-
 bat id in primis Theophrastus clarissimus auctor,
 quem a diuinitate loquendi nomen inuenisse M. Tul-
 lio, Plinio, Senecæ, Straboni, Diogeni Laërtio, Sui-
 dæq; credimus, libro historię plantarum V. Ca-
 pite IX. Cedros in montibus Syriæ cum longitudi-
 ne, tum crassitudine præstantissimas exire, quippe
 quæ adeo crassescant, vt sint, quas vltæ hominum
 qua-

quatuor nequeant amplecti. Solomonem illum sapientissimum hominem, regemq̄ opulentissimum loquutum esse à Cedro quę est in Libano, vsque ad Hyslopum quę ex pariete egreditur, hoc est egisse de stirpibus omnibus sumpto exordio à planta omnium maxima, quę Cedrus est, & sensim ad minimas vsque descendisse, sacris Hebręorum literis primo Regum quarto sancitum legimus. Verum & si plurima in veteri instrumento de Cedri magnitudine laudibusq̄ testimonia passim legentibus obuia sint, nullum tamen speciosius luculentiusue extat in vniuersis Bibliis illo Ezechielis trigesimo primo, quod quamuis prolixius sit, nequaquam tamen pigebit hoc loco, vt facet in veteri versione adscribere, quando mirę Cedri præstantiam, vastitatemq̄ coarruit. Cedrus Libani ramis pulchra est, frondibus, opaca, statura alta, & inter cōdensitatem ramorum cacumen eius. Aquę nutriuerunt eam, abyssus sublimem reddidit illam: quin & flumina abysso locum in quo nascuntur Cedri circumeunt, atque scaturigines suas abyssus ad vniuersa campi ligna extendit. Hanc itaque ob causam in altum Cedri truncus supra cunctas arboras elatus est, multiplicatq̄ rami eius propter aquas copiosas quas abyssus ipsa suppeditauit. In ramis eius nidificauerunt omnes aues cœli, & sub frondibus eius pepererunt cunctę bestię agri atque sub umbra illius omnes magnę gentes sederunt. Pulchra ergo facta est Cedrus, magnificatq̄ ex celsione ramorum suorum, quoniam radix eius fuit iuxta aquas copiosas. Non obscurauerunt eam Cedri quę sunt in horto dei, nec Abietes assimilatę sunt ramis eius, sed nec Castanę fuerunt sicut frondes illius. Pręterea nullum lignum in horto dei simile illi pulchritudine fuit. Decoram nimis ramorum multi-

GVILANDI. EPIST.

tudine feci eam, æmulatæque sunt illam omnia ligna Eden, quæ in Paradiso dei nascuntur. Ex his igitur omnibus planum fieri arbitror, Cedrum illam tot tantisque auctorum præconis illustrem, quæque ad fabrilem quondam usum tantopere à regibus expectato fuit, nulla in parte cum Cedro humili, nodosa, tortuosaque, fructum Myrti baccis similem gignente, atque prorsus ad fabrilia opera inepta congruere convenireque. Cæterum Cedrum hanc Laricem esse, vel inde perspicuum sit, quod in hodiernum usque diem Larix & Abies copiosissimæ in Libano monte nascantur, & utramque reliquas arbores omnes altitudine excellere non solum quotidiana experientia constat, verum etiam Plinius eodem libro quem proxime indicavi Capite XXXIX. luculentissimus eius rei testis est. Larici (inquit) & magis Abieti succis, humor diu defluit. Hæ omnium arborum altissimæ ac rectissimæ. Verum navium malis, antennisque propter leuitatem præfertur Abies. Quod maxime memouet, ut Cedrum Laricem credam, illud est, quia Dioscorides Agaricū ἐπι τῶν κέδρων nasci perhibet. At Agaricum in nullius alterius arboris trunco præterquam vnius Laricis gigni, notius eruditis reor quam ut pluribus demonstrare sit necesse. Proinde corrigendum Plinii locum eodem libro cuius iam aliquoties mentionem feci Capite VIII. moneo, ubi sic legitur. Galliarum glandiferæ maxime arbores Agaricum ferunt. Scribendum autem, Galliarum coniferæ, aut resiniferæ maxime arbores. Agaricum ferunt. Nam glandiferæ nullo modo genuinum Agaricū producere possunt, quicquid dicat Brasauus. Accedit ad gratiam, quando Plinius toto opere semel κέδρων Laricem conuertit, ut suboleuisse eruditissimum hominem firmiter mihi persuadeam, Ce-

drum quam Cedrelaten vocat, rectè Latinis Laricè nuncupari, nec transuersum quidem digitorum arbores hæc à se discedere. Locusest libro historiæ mûdi XIII. Capite XVI. vbi ita proditum legimus. *θεῖον* arbor, nota etiam Homero fuit, Trogete vocatur, ab aliis thya. Hanc igitur inter odores vri tradit in delictis, Circes, quam deam volebat intelligi, magno errore eorum, qui odoramenta in eo vocabulo accipiunt, cum præsertim eodem versu Cedrum Laricemue vnâ tradat. Ita namque legendum censeo non vt omnes impressi codices habent, Cedrum Laricèç. Neque enim Homerus plures quam binas arbores, nî mirum *θεῖον ἢ κέδρον*, in Odyssæa E. versu LX. nominat.

τελὸς δ' ὀδύνη

κέδρον τ' εὐκέρτατο θεῖον τ' ἀνὰ ῥῆσιν ὀδύνη
δραμείων

Quare vt finè deniq; disputationi huic imponā, Dioscoridis & Plinii causam facilè iam quivis impulsam, prostratam, constrictam sciat etiam nihil adiciam. Quin ipsi credo si reuiuiscerent, & de hoc admonerentur, neutiquam pro recto defenderent, si plus vero darent, quàm studio potius, vt in plerisque scriptis adsolent. Quoniam moniti semel, pœniterent, concedi sibi postularent, vt calculum reducerent. Verum hæc mea inuenta, quæ vt tibi satisfacere, excogitavi, in bonam partem à te, lectoribusq; ceteris, si qui illi erunt, accipi velim, atque eo animi candore quo scripti à doctioribus perpèdi. Non. n. is sum qui obrectatione alienæ laudis eruditior videri velim, quum nulla in parte cum his quos redargui, vel ingenio, vel eruditione penitus sim conferendus. Habes quid sentiam de Cedro magna. Si autem hæc tibi, cuiusq; delictis Andreæ illi verè Patricio absolutissimo Apollinis & Musarum operi arrisisse intellexero, dabo ope

GVILANDI EPIST.

ram vt in posterum grauiora, vel si ita lubebit iucundiora etiam ad vos perscribam. Tu Patricio salutem ex me copiosam dices, atque insuper gratias ages immortales salutis mihi suis verbis à te adscripte nomine. Denique rogo te etiam atque etiam vt non solum epistolam quam literis tuis adiunxi ipsi mittas, verum etiam diligenter & accuratè quæ sua sit de Kiskaio opinio perquiras, & me quamprimum lætæ sententiæ admoneas. Gratus feceris nihil. Vale, et me quod facis ama. Parauit, Anno à virginis partu septimo supra millesimum quingentesimum quinquagesimum, die qua pascha nostrum immolatus est Christus.

MELCHIOR GVILANDINVS

BORVSSVS R.

ANDREAE PATRICIO

POLONO S. P. D.

Indicatur LXXII. interpretum, Aquila, D. Augustini, Hieronymi, & R. Abrabae ~~luffis~~, atque KiKaion Ricinum esse prater omnium sacrae Hebraeorum paginae interpretum opinionem recens inuento dogmate comprobatur.

*L'è un'è legu
n'è un'è un'è un'è
n'è un'è un'è un'è
n'è un'è un'è un'è
n'è un'è un'è un'è*

e

Tū cōplures in hac rerū natura effectus luce meridiana clariores cōspiciamus, quorum causæ arcantē planè reconditūq; sensum obtinent, tres tamen inter omnes præcipuos esse animum aduerto, qui ob insignem sui obscuritatem eru-

ditissimis quibusque viris iam inde ab origine mūdi magnum & immensum profus negotium pepererunt, lite in tantum propagata, ut iudicem idoneum qui controuersie tandē extremam manum imponat nasciturum vnquam, sperandum vix sit. Inter hos effectus principem locum obtinet attrahens illa vis mirabilis quæ est in Herculeo lapide, Adamante, Electro & Echeneide pisciculo. Secundas sibi vendicat decantatus ille maris immensū fluxus refluxusq; perpetuus. Postremò controuersantur ingenia anxie, quæ causa sit, cur Nilus fluuius in toto terrarum orbe celeberrimus solstitio æstiuo, præter aliorum fluminum morem, extra ripas diffluat, totamq; Aegyptum diluuii instar inundet. Quibus problematibus addidit e recentiores ignotum illud antiquis miraculum nauiga-

G V I L A N D I . E P I S T .

torix pyxidis, æquè arque priora mirandum, cuius extremum perpendiculum temperari Magnete ferri in incredibile distantia ad eas semper partes sese cõuertit, quæ ad polos spectant. Verum quantam, hæc semper eminentissimis Philosophis difficultatè ingesserunt, tantam Medicis omnibus, Herbariisq; & iis qui literis addicti sunt elegantioribus tres ad summam herbæ contentionem pepererunt, sententiis nõ minus hic, quam illic variantibus. Quæ opinionum diuersitas vbicunq; incidat, magnas solet rebus circumfundere tenebras. Itaque tantæ dissensionis herbarum, belliq; adeo atrocis inter herbarios, medicos, reliquosq; homines literatos primus omnium meminit Homerus eminentissimus ille totius Græciæ vates, quæ eò prouectum auctoritatis nouimus, vt etiã literarum parens & doctrinarum fons, arque omnium liberalium disciplinarum tropæophoros, antesignanusq; à celeberrimis pronuncietur auctoribus. Eæ vero sunt, Nepenthes: Moly: & Lotus. Quibus vti quaternarium numerum, qui cum solidissimus est, tum fundamentum ac radix omnium aliorum numerorum, constituam, adiciendum censeo famigeratissimum illud Ionæ Prophetæ Kikaion, quod quale sit, æquè obscurum atque nominatorum quodlibet arbitror, neque posse citra controuersiam indicare quatenquam exploratum mihi est. Proinde ego quoque quanquam mihi in eius rei comprehensione (absit arrogantia dicto) non nihil tribuo, tamèn ad distinctionem timidè aecedo: nec quam ipse seriò persuasus sum, tam animosè polliceri audeo demonstraturum me tibi ad oculum, qualem Propheta ille Niniuitanus KiKai nomine plantam significauerit: quanquam sanè tantum abest vt ignoram Europæ stirpem putem, vt eius quoque insignem in Polonia

vim haberi credam. Sed video te iandudum arrectis auribus, scienter, audeq̄ auscultare, quo denique oratione sim euasurus. Ne igitur longius extra chorum saltem, atque vt illud tandē in quo non parum mihi ipsi applaudo tua gratia exequar (etenim rudius me aliquando ea de re differentem, auidissimē pro singulari humanitate tua audire videbaris) age excutiam ex quatuor illis auctorum dissidio & contentione nobilibus plantis postremo loco commemoratum celebre illud KiKaion, omnibus vtrique mortalibus Ionæ Proph. noīe venerandum. Augustinus & Hieronymus viri celeberrimi, & vt doctis etiam videtur eruditissimi, Ionam Prophetam verterunt in latinum. Sed vbi in quarto capite legimus, condidisse Deum opt. Max. φ Cucurbitam, quemadmodum LXXII. interpretati sunt, quos Augustinus sequutus est: vel Hederam, vt Hieronymus reddidit, Aquilam imitatus, quę planta Ionam in latissima planicie extra Niniuitarum urbem constitutum, & dei mandata perficientem à feruentissimis imminentis syderis radiis tueretur defenderetq̄, in eo manifestius vtrique (ni fallor) insigniusq̄ exiit vtriusq̄ interpretis, tum Aquilæ quoque & LXXII. erratum, quā vt excusari iam dissimulari sive possit. Nam cum illic exemplaria hebraica habeant KiKaion, nequaquam vel Hederam, vel Cucurbitam vertere oportebat, vt vt acriter inter se atque pertinaciter digladiari viderentur Augustinus & Hieronymus, multis super ea re epistolis conscriptis. Sed præstat Hieronymum ipsum loquentem audire, illo quidem in loco vbi KiKaion ipsum & suas circumstātiās depiguit. Ex eius enim verbis planum, ni erro, fiet cuius, cuiusmodi planta sit KiKaion, quò nulli in posterum dubitare æquum sit, nos verum ipsam in tam memorabili grauissimo-

rum auctorum dissidio, ex ipsorum illorum verbis si non prorsus cruisse, at eruere certè conatos fuisse, & merito de interpretibus omnibus pœnas sumpsisse: quod totum tui esse iudicii facilè patiat. KiKaion igitur, inquit Hieronymus, LXX. interpretes Cucurbitam, Aquila cum reliquis Hederam, id est *μισσὸν* trãstulerunt. In hebræo volumine KiKaion scriptum habetur, quam vulgò Syri ElKeroa vocant. Est autem KiKaion genus virgulti lata habens solia in modum pampini, cumq; plaratum fuerit, citò confurgit in arbusculam, absque vllis calamorum & hastilium adminiculis, quibus & Cucurbitæ & Hederæ indigent, suo trunco se sustinens. Hoc ego verbum de verbo edisserens, si KiKaion transferre voluissem, nullus intelligeret: si eucurbitam, id dicerem quod in hebræo non habetur: hederam posui, vt cæteris interpretibus consentirem. Hactenus Hieronymus, vt tacet: quæ verba in libro Epistolarum Augustini, Epistola XI. qua Augustino respondet, immeritò se ab illo reprehendi, quod KiKaion vocem hebræã in latinam linguam verterit, leguntur. Cæterum Augustinus eodẽ libro quem iam nominavi Epistola XIX. ad Hieronymi literas rescribens, sic habet. Vnde illud apud Ionam virgultum, si in hebræo nec hederam est, nec cucurbita, sed nescio quid aliud quod trunco suo innixum nullis sustentandum adminiculis erigatur, mallem iam in omnibus latinis Cucurbitam legi. Non enim frustra hoc puto LXX. posuisse, nisi quia et huic simile sciebãt. Hęc ille. Ex quibus iam facilè te colligere arbitror, fateri vtrunq; KiKaion, neque Cucurbitam, neque Hederam esse posse, interim tamen Hederã & Cucurbitam alterum aduersus alterum pugnaciter interpretari voluisse, nec nihil non quod vsquam in sacra pagina extat mone

ra per

ta percuteretur latina. Equidem probare me exquisitam utriusque scriptoris eruditionem conſteor, in eius vero etiam plātæ appellatione anxietatem tantam nequaquam improbo: ſomnum tantum & oſcitantiam quandam demiror, quomodo illis, in re de qua tantopere inter ſe decertarunt, obrepere potuerit: quando Kikaion Ricinum eſſe, tum Hieronymi verba comprobant, tum Syriaca diſtictio ElKeroa, quæ Kikaion ſignificat, id in primis coarguit. Etenim arbuſti magnitudine conſurgere, propriis caulibus inniti, nullis adminiculis eggere, folia ferre Vitis ſeu Cucurbitæ, repente in altitudinē excreſcere, & ElKeroa à Syris appellari, nulli plantæ præterquam Ricino conuenit. Hæc ſiquidem caulibus attollitur rectis, ſerulaceis, arundinū modo cōcauis, mira celeritate magnum incrementum capeſſentibus, parvæ ficus magnitudine, foliis Platani quæ vitis ſunt, & ab omnibus Arabibus, Syris item, ac Mauritanis Kerua ſeu Keroa, vel eſſi articulo El aut Al, ElKeroa ſeu AlKerua nūcupatur. Auſtores habeo Ebēbithar, Avicēnā, Serapionē, Raſin, Iſahac, cæteros. Adſtipulaſ noſtræ ſententiæ ex Hebræis interpretibus R. Samuel, citante Pagnino in linguæ ſanctæ Theſauro, Kikaion Arabicè AlKeroam vocari perhibens. Proinde non temerè opinionem R. Abrahamæ reiſicio, qui in Commentariis ſuis affirmare auſus eſt, cuiuſmodi planta ſit Kikaion, ſciri nulla ratione poſſe. Verum enimvero Kikaion, quam Keruam & AlKeroam Arabes nomināt, Græci κροῦτανα appellāt, διὰ τὴν πρὸς τὸ ῥῖζον ἐμφάνειαν τοῦ σπέρματος vt Dioſcorides inq̄t, hoc eſt à Ricini aīalis ſimilitudine, qua ſerè forma ſemē ſpectatur. Aegyptiis κίσι dicif auſtore Herodoto in Euterpe. Idem hiftoriæ parens, ac fabulator inſignis, ſi vel M. Tullio Latinorum eloquentiſſimo libro de legibus primo credimus, σιλικύπριον nūcupat, Dio-

G V I L A N D I . E P I S T .

scorides *σκόριδι κνύπρον*, vt alterutrum locum mendosum esse necesse sit, quod tamē tibi, eruditioribusq; cæteris æstimandū relinquo, ne quid ambitioni dedisse vita iudicetur. Illud libens notauero à Plinio & Latinis omnibus Ricinum vocari consueſſe eodē argumento quo à Græcis *κνύπρον* dici ostendī. Officinarum sepalsarii, & Medicorum plebecula in nullis non, vt ferē assolent, barbarizantes, Cataputiam maſorem appellant. Vulgus Italicum Mirafole, ab effectu, quod folia cum sole circumagit, quo argumento haud omnino ineptē *ἡλιοτρόπιον*, verbum verbo reddentes, appellabimus, quādo *ἡλιοτρόπιον* Græci vocāt plantas sese cum sole circumagentes, qualis est Malua, Cichorium, Lorus, Scorpiuron. Hæc ferē sunt eruditissime Patrici, quę ego de Hebræorum *KiKaio* contra omnium vt vides interpretum sententiam magna constantia & asseueratione tueor atque defendo, quibus si tuum calculum accessisse cognouero, floccipendam iam nunc imagines umbrasq; laruarum, quibus natura esse dicitur (vt sancti viri verbis utar) terrere paruulos, & in angulis garrire tenebrosi. Gabriel profectō ille Falloppius Patavinæ Academicæ columen, cuius cum iudicium illud circumſpectiſſimum, & naturalem quandam mentis altitudinem, maximē quique in actu medendi, vel ægri experiuntur, vel sani, tum eundem in literis & humanitatis & sapientiæ studiis, ii denique non admiranantur, qui non penitus vt ipsi, qui non introrsus inspexerunt, in nullis non sententiam de *KiKaio* nostram obuiō ore exosculatur, atque ambabus ulnis amplexatur. Tu si imminentē nauiculę meæ tēpestatem à longē prospicis, fac maturē rescribas, quō me commodē ex imminenti naufragio subducere queam. Vale Patauio, Anno à Virginis partu se-

AD PATRICIVM. 24
ptimo supra millesimum quingentesimum quin-
quagesimum, die qua pascha nostrum im-
molatus est Christus.

D 2

MELCHIOR GVILANDINVS
 BORVSSVS R.
 CAROLO LANGIO
 FLANDRO S. P. D.

Dilucidatur argumenta tria, quibus vulgarem Italorum Braccam vrsinam antiquis Achæti dicit everti. Interim vocum, θύρσος, θυρσοπλήγος, θυρσοφόρος, θυρσοφορία, & θυρσοφορέϊν, ratio expensa: Item θύρσος, καὶ ἔθυσ, et seruita vniuersi stirpis nomina. Baccho quinq; tantum sacra. Thyrsos cui globus imponi solitus. Inibi multiplex κεφαλῶν ἢ κεφαλῆς significatio ex Dioscorido: ad notata. Item locus eiusdem auctoris à mendo contra Matthæoli opinionem defensus. κεφαλῆς Theophrasto quid. Virgilii versus secretiore sensu expositus. Topiarium opus quid. Inibi Plinii verba declarata: Achæti nomine multas plantas nuncupari. Stirpium aliquot hodie ignotarum nomina. Velleio Paterculo lux illata. Matthæoli sententia damnata. Aspalathum nomē in Græcia seruari. Virgilius ab errore asertus. Item Hællænici Athenaisiæ lapsus.

VONIAM vel φιλαυτία
 quadam, quæ nullius vnquam
 mentem origine à mundi exordio
 repetita tam parè obsedit, tam be-
 nigneq; labefactauit, quin in suis
 quisque decretis æstimandis qua-
 dam animi propensione corruptus

magnificè crepet arque cristas tumido fastu non sine
 insigni ostentatione erigat & expandat, quando ve

Aristoteles libro Rhetoriorum secundo scripsit, φίλοι καὶ τὰς μέρεις, καὶ τὰ ἀπὸ τῶν ἀναίγχνυ ἰδέα ἐστὶ πᾶσι, εἰς ἐργα ἢ δόξους, fauendi inuentis meis inductus: vel pulchritudine rei ipsius ad hoc allectus inflammatusq̄ videri possum, quum κινδυνεύω, vt Plauto in Lyfide inquit, κατὰ τὴν ἀρχαίαν παραίσιαν, ὃ καλὸν φίλον εἶναι, decorum haud sit, vt quaestio- nem de famigeratissimo illo veterum monumentis celebrato Acantho, & neotericorum Branca vrsina, ad te non rogatus admonitus'ue, repente præter sp̄e & opinionem tuam perscriberem: hac præfatione, qua literarum mearum existimationem aduersus illius culpæ iniuriam defenderem ac tuerer, vtendum esse iudicavi. Quod equidem eò libentius faciendum putavi, quòd ad alium neminem iustius disceptationis huius summa pertinere videbatur, quàm ad te ipsum, qui eam sollicitudinem animo meo in familiari superioribus proximis diebus colloquio iniecisti, ac mox velut infixo iaculo discessisti. Simul etiam vt facta haud ira dudum amicitiae nostræ fundamenta fulcirem atque stabiliora redderem, ne leui aura quassa ta, quòd recenter posita scirem, nec firma adhuc compage ferruminata, fatiscerent collaberenturq̄. Etenim præclara illa tua optimarum disciplinarum & vtriusque linguæ cognitio, incredibile illud ingenii tui ac iudicii acumen, mira vitæ integritas, & morum suauitas tam iucunda, tam lenis, vt nihil vnquam, etiamsi nestorios tecum annos agerem inuenturum me pntem vel asperi, vel acerbi, vel quod vlla me prorsus ex parte offendere & à te amando colendoq̄ auertere queat, quodq̄ non minori laude quàm admiratione dignum existimo, te hominem iuris & iustitiæ consultissimum, plantarum esse scientissimum, quod vti rarum est, ita propè inauditum, insolubile

GUILANDI EPIST.

amoris in te mei nexum, non porraceis foliis nodatum, sed Gordiano nodo reuinctum, flagrant atque exposcunt. Sed quid tam longo te circuitu traho? Quid interest enumerare aculeum Guilandino impactum? Quid Iuriconsultum rei herbariæ peritissimum? Sic natura nempe comparatum est, ut eum quem laues, ames etiam: porro quem ames, laudari ab illo velis. Atque ego me dilectorem tuum profiteor, nulla tibi priuatum, sed tantum virtutum tuarum gratia obstrictus. Nihil quippe à te impetraui, quia nec postulauì. Verum nunc tandem Moithone à remò sublato, *εἰς ἤμεραν ἐπιπροσθαυ* tempus est. Veterem opinionem esse & ferme omnium eruditorum concordem & vnanimem sententiam animaduerto, plantam quam vulgus Italorum Brancam vrsinam vocat, haud quaquam ab antiquorum Acantho discrepare: à quorum equidem decretis nec te ipsum longius recessurum ais, si quid per *ὑπεροσθῆ κισθαλὴν* apud Dioscoridem intelligendum esset, docerent. Thyrsus enim, vti antiquissima quæ Romæ passim extant marmora luce meridiana clarius conuincunt, diuersa planè figura quam est Brancæ vrsinæ caulis spectatur, siquidē ille summo suo cacumine globosum quiddam pilæ instar gestat, floribus huius in spicatâ seriem conformatis nec vllum in globum collectis. Cæterum Dioscoridem *ὑπεροσθῆς* pro *σφαιροειδῆς* posuisse, euidentis argumenti loco accipi debere putas appositam mox *ἴσθι κισθαλῆς* dictionem, qua rotundum & circulare corpus significari, neminem ire infitias arbitraris. Accedit ad gratiam quòd Manruanus vates Latinorum poetarum coryphæus Acanthum flexum cecinit, vimenq̄ ei reddidit, cum Branca vrsina omni prorsus uimine careat, nec ita flexa flexibilisquò topiarij opus commodè consti-

tuere queat, hodie deprehendatur, Acantho alioquē nomine isto à Plinio libro naturalis hystoriæ XXII. eiusdem numeri capite concelebrato. Versus Maronis extat libro Georg. III.

Tortusq̄ per herbam

Cresceret in ventrem cucumis, nec sera comātem

Narcissum, aut flexi tacuissē vimen Acanthi.

Ad extremum idem poeta libro Georg. secundo, Acanthum inter bacciferas plantas æterna fronde vi-
rentes reposuisse legitur, quum Brancę vsinæ folia
singulis annis emori & renasci constet, atque caulem
ipsum nulla baccarum productione exornari com-
pertum exploratumq̄ habeamus. Hæc ferè sunt, quæ
& te, & me, diu multumq̄ sollicitos, anxios atque su-
spensos tenuerunt, quò minus constanti oratione cor-
datorum more ulrorum decernere auderemus, quod
superiorum & horum item temporum eruditissimi
quique magno consensu calculis suis in eundem ca-
dum coniectis rarum ac indubitatum haberi volue-
runt, Brancam vsinam Itatorum, rectè & citra con-
trouersiam Acanthi veterum nomine condecoran-
dam. Enimvero non recuso, quin sub censuram, sub
aleamq̄ veniat qualecunque hoc erit, quibus argu-
menta ista confodiam, dum ne sint in hoc albo duæ
mihi maximè suspectę literarię pestes, inscitia, inui-
diãq̄, dum ne quis mihi *ἄνουσία*, vt verbo vtar
quo Symachus, dum ne quis opicus, dum ne quis du-
rus, & contumax, & in hominis verba, quàm in veri
fidem iuratus, contingat iudex. Scrupum equidem
quem tu πρὶ *ὑπεροχῆς κεφαλῆς* ipsius Acanthi
magno ingenii tui acumine iniecisti, ex recta Thyrsi
finitione ad hunc modum excuriendum eliminan-
dumq̄ reor. Etenim *ὑπερσαι*, definitore Eustachio
commentariis in Dionysii Alexandrini de situ orbis

G V I L A N D I . E P I S T

libellum, duobus locis in descriptione terræ Alano-
rum, qui Europæ populi sunt, & rursus in Arabum
ficus mentione, κλάσαι εἰσὶν, οὓς ἐν ταῖς τοῦ διαγύσαν
τελιταῖς φέρουσι. Confirmant id in primis classici scri-
ptores duo, Suidas itemq̄ Hesychius, Θύρσαν εἶναι
ῥάβδον, ἢ κλάδον, ἢ βακχικὴν βακτηρίαν tradentes: quæ
quam & pro tibicinis nomine Θύρσαν comperio, cu-
ius vxor meretricii quæstus ergo scriptoribus ferè
est infamis. Θύρσαν κωμῶ, Aristophanes ἐν Νέσσοις, οὗ
τοῦ ἀνυλοῦ μνημονεύων, ἀλλ' ἄν τι τοῦ φύλλα εἰπὲν ἢ
κλάδους. Hinc Θυρσοπλῆγος καὶ θυρσοφόροι Tragicis
scriptoribus dicuntur, οἱ ἐν ταῖς βακχίαις ἐνδιαζόμε-
νοι. Et θυρσοφορεῖν διακούς pro ἐρατίζεῖν ἢ ἄγειν θιά-
σους exultit Euripides ἐν Βάκχαις: cæteri ferè θυρσο-
φορεῖν pro βακχίζεῖν, μαίνεσθαι, ἰππομανεῖν, καὶ ἐνθου-
σιάζεῖν vsurpant.

πόδι Νύσσος ἄρα θυ-
ροτρόφον θυρσοφορεῖς
διακούς, ὡς θιουσσ, ἢ
κορυφαῖς κωρυφαῖες;

Quin & celebritas ipsa à Plutarcho in Symposiacis
Θυρσοφορία, à Thyrsorum gestatione nominatur, que
res & proverbio locum fecit, vt multi thyrsiferi di-
cerentur, Bacchi verò pauci: quod adagiū à Platone
ex ποῖτα quopiā i Dialogo, cui titulus Phædō, vsur-
patū, & à Suida quoq; reperitū, adnotauit. Sed præstat
ipsorum auctorum verba subscribere. Plutarchus
Decad. III. Probl. V. de Hebræorum ritibus sacrisq̄
verba faciens. εἰσι δὲ ἢ κραδικοφορία πρὶ ἱερῶν, ἢ θυρσο-
φορία παρ' αὐτῶν, ἐν ἣ θυρσοὺς ἐχούτες εἰς τὸ ἱερόν εἰ-
σίασι. Plato, πολλοὶ μὲν κωρυφαῖοι, παῦροι δὲ τῶ
βάκχοι. Et rursus Plutarchus in libello quem scripsit
aduersus Colotam, εἰς τῶν ἐταίρων Ἀριστόδημος ὁ αἰγυ-
λῶς, εἰσθα γὰρ τὸν ἀνόβρα, τῶν ἐκ τῆς ἀκραδικῆς, ἐν
καρδίῃ

καρθηκοφόρον, ἀλλὰ ἐμμανέστατον ὄργανον πλάτωνος. Itaque cum θυρσοίς aliud nil sit, quàm caduceus, seu pedum, baculus sive, & propriè caulis τῆς κάρθηκος, quam ferulam Latini vocant, satis liquere opinor, θυρσον σφαιρῆσι nihil summo cacumine gerere, quod alioqui antiqua marmora in thyrsi figura oculis subiiciūt, sed potius in acumen, retulum etiamnum definere; quando ferula suo vertice globosa non est, quin contra caulis ipsius parte suprema angustus, ima amplius spectatur. At demirari te iamdudum istam meam in dicendo asseuerationem video, quòd dubiam, & (ut mihi persuadeo) ante hac indictam sententiam, nullis fulcris stabilitam, nec veteris alicuius scriptoris patrocinio cõmunitam, sed nudam planè & aperisissimis periculis expositam, in latissimam planiciem vbi eruditorum rixis ac tumultu perstreperunt omnia deducere veritus non sim. Proinde subtexam protinus telum vnum, quo me plenissimè demonstraturum probè in literaria palæstra institutis confido, id quod à me magna audacia, & clara assertionem constitutum est, non modò veritati consentaneum esse, sed nec aliter quidem se habere posse. Comprobaturum antiquorum auctorum testimoniis, quorum nomina & verba supra expressi, à me abundè est, non solum Dionysium θυρσοφόρον ἢ καρθηκοφόρον appellari, verùm etiam illos omnes, qui in sacris ritè Λυσο peragendis erant occupati. Cæterum Latinos homines Bacchum, thyrsigerum vocare consuesse, notius esse puro, quàm ut pluribus hoc loco astruere conueniat. Subiiciam nihilominus curiosi lectoris gratia exemplum ex Senecæ Medea vnum actus primi calce.

Candida thyrsigeri proles generosi Lyxii.

Quibus in hunc modum constitutis, nihil iam hæreo vel ἀσπασθῆν ἐχθρῶν pedibus in meam sententiam

G V I L A N D I. E P I S T.

· utroque etiam num presso pollice iturum, tantum ni-
 mirum reperiri inter *θύρσπυ, κάρθυνα*, & ferulam di-
 scriminis, quando sunt interuallo sphaerarum orbis à
 semetipsis remoti, quando vel inde quoq; id ipsum
 clarè elucescere queat, nihil omnium à cunctis rerum
 conditoris, qui vnquam in humanis fuère Methy-
 μησο, seu Lysio Lydiōne, præter obliuionem, ca-
 prum, ferulam, vitem, ac hederam consecrarum, &
 proinde hinc non dubitatim effici, quin imò extra te-
 li iactum esse, atque omni penitus periculo vacare,
θύρσπυ & κάρθυνα, hoc est ferulam vnus stirpis no-
 mina alternare. Incredibile quàm mihi turpiter fe-
 cisse visus est Romanę ille curię Nabathes, trium lite-
 rarum homo, & cum politioris literaturę, tum bona-
 rum disciplinarum rudis & imperitus, ac iam diu ex
 eruditorum albo expunctus atque proscriptus, qui
 tam aperte veritati & certissimæ sententię contradi-
 cens, non modò non erubuit, sed potius quasi præcla-
 ro quodam commento, & à se recenter, si diis placet,
 inuento iaculo gloriatus est, ac more galli ignobilis,
 vt Plato inquit, à disceptandi certamine disiliens ce-
 cinit, gestiuit, seque ipsum circumspexit. Verè me-
 hercle quispiã & omni iure *τῷ ἀπαίδεϊντων καὶ σκαυῶ-*
γραυσιμῷ dictum grauisissimi scriptoris Thucydi-
 dis in primo suarum historiarum libro obiecerit, *πλὴν*
ἀμαθίαν μὲν θέλει, λογισμὸν δὲ ἄνω φέρειν. Nihil
 equidem mirum Phrynichum apud facetissimum Co-
 micum εἶναι *σφισί*, perspecto discrimine, *πίστισσην ὡς πρῶ-*
τῆς ἀλγύπρωα. Id enim sapientis est. *Αλλὰ ἢ ἐμπνευσε,*
φροῦδῃ. Ne tu lepidum caput es qui videris hoc ipso
 momento imminens cœuici meę periculum, & *ἐφεί-*
δεις καὶ δέσσεισθαι, vt Cleidemidis verbis vtar, prouide-
 dere, qui si sententia hæc *κραιτῷ, εἶσαι κατὰ χεῖρα*: sin-
 minus, *περὶ τῆς τέχνης διαγωνισθεῖσθαι πρὸς γαίλαυδῶνα*,

Sophoclis apud inferos more, *Acaco ἐν Ἀγροφείνης βατραχίῳ* loquente . Quare operępretium erit, si me ex tot circumfistentibus aquarum procellis, ac tantis ventorum turbinibus in tranquillum & securum portum proripere velim, Macrobii verba ex libro Saturnal. primo subscribere, quod nemo posthac dubitare possit, *θύρσῳ* non modò non in globum exire, nec in retusum etiã apicem deficere, sed planè in exacutum cacumen desinere terminareq̃ . Colitur, inquit, apud Lacedęmonios simulachrum Liberi patris hasta insigne, non thyrso . Sed cum thyrsus tenet, quid aliud quã latens telum geritur, cuius mucro hedera lambente protegitur ? Ac per Deos immortales potuit ne verbis hisce planius dici aliquid ? An clarius ? Non ne auctòr thyrsi cacumen exacutum ait ? Est namque thyrsus hasta aculeata hederis obteeta, quam in Orgiis Bacchicis quatiebant, quod prætermissa Hesychni, Eustathii, Suidę, & Macrobii auctoritate, Anacreontis quoque antiquissimę, & vt Platoni etiã placere video sapientissimi, itemque Diodori testimonio libro fabulose historię IV. Capite V. defendi atque conuinci posse, vt non dubito, sic propemodum certus sum . Narrat enim Siculus ille, non veritate historię nobilis, sed quòd nullo festiuore titulo opus suum, quę Gręcorum sermos erat, inscripserit Plinii elogio commendatus, Dionysium in exercitu habuisse mulieres thyrsis armatas, quos conglobatos suo fuisse vertice, vti quã longissimè à vero abest, sic si in acumen vitalibus lethale defecisse statuas, à falso remotissimum est . Cæterum thyrsus hedera obuolui solitum cecinit Anacreon in VI. Oda eis *θύρσῳ* his versibus .

GUILANDI. EPIST.

ὃ πὸ βαρβίτου δι' κείρα
κατὰ κισσοῖσι βερίμαντος
πληκίμοις φέρουσι θυρσοῦς
χλίσθ' ἑσφυρος χέρσει.

Quin &

Plinius quoque libro XVI. Capite XXXIV. refert Alexandrum Magnum ob raritatem coronato exercitu hedera, victorem ex India rediisse, exemplo liberi parris, cuius Dei & nunc adornet thyrsos, galearum etiam & scuta, in Thraciæ populis in solæniis sacris. Sed & in mysticis refractariæ Hebræorum gentis papyris libro Maccabæorum II. Capite VI. scriptum legitur, Iudæos cum esset Bacchanaliorum festum, coactos fuisse scipionibus hedera ornatis pampam agere Dionysio. At locus tempusque postulare videntur, ut tandem huic de thyrsu disputationi finem cum imponam, cuius gratia tot antiquorum auctorum decretis in unum locum collectis tam vasta materia longis mæandris adnatando sulcaui, ne βαρβιτοῦ parum decori criminis reus agar. Ad summam quicquid in virgulæ modum, vel teli rectitudinem confurgit, thyrsi nomen sibi vendicabit. Rectè ergo & doctè Dioscorides, quod sanè mirum videri debet in barbaro & empirico homine, nec elegantioris literaturæ magnopere perito, Acanthi, quæ Italorum Branca vrsina est, deprauata, uti ferè coniecto, Herbacanthi nomenclatura, qua appellatione Seruii tempore inclaruit, caulem, θυρσοῦς κεφαλῆν proferre scripsit, κεφαλῆν, pro omni plantæ summitate, qui mos suus est, accipiens. Verum tantum abest, ut celeberrimos illos venerandæ vetustatis statuarios, thyrsu sine causâ globum imposuisse putem, ut contra etiam magno ipsos hac parte iudicio vltos autumem credam. Quis nunc est sensus eruditissime Langi verborum tuorum? Quæ cogita-

tiones tuæ? Nonne me disputationem de thyrsō
 postica fanna, adunco suspendere naso arbitraris?
 An non mihi thyrsum Androgynum esse, Hyęnam,
 Chamæleonem, Polypum, Tarandum, Lycæonem,
 Protheum imaginariis? σκιμαλιξεν, ut λεγωνικῆς
 complectar multa, ἀπλῶς καὶ μεταφορικῶς, ut ut
 velis, non moror, mandare laqueum, mediumquę
 ostendere vnguem, ut Iuuenalis ait, nescio, nec, si sci
 rem, liberet: mihi sat est commemorata Macrobiū
 verba non obscurè arguere, thyrsum ea propter he
 dera regi consuesse, ne telum seu cuspis eius cuius
 conspicuus esset. Quod qui statuariorum æmulari
 atque figura exprimere in animum olim inducebant
 neque tamen thyrsum hedera obducere cogitabant,
 sed nudum potius & ab omni hederaceo nexu libe
 rum ac solum effingere volebant, idem penitus
 per sphericam cacumini suo impositam molem si
 gnificare contendebant. Ehem, iam ne primi illius
 telminas, violentiam, factumque repressa agnoscis?
 An non oculos excubitoris illius vigilantissimi ex
 sublimi despicientis specula graui veterno sopitos
 ac constrictos animaduertis? Nonne equitis illius
 perniciosissimi impetum magna omnium admiratione
 & laude in catadromo superbè huc illuc, sursum de
 orsum, dextrorsum sinistrorsum, antorsum retror
 sum, & quoquo versum decurrentis, cohibitum, re
 pressum, atque prostratum intueris? Nonne Na
 bathem illum multo madidum sanguine & frequen
 ti lethalium vulnere numero humi deiectum ani
 mam miserabiliter agere cernis? Sed rectè tu admo
 nes, Theta haud quaquam præfigendum, nec trinum
 phum ante confectum bellum instituendum, & mi
 nus multò calculo mordendum, priusquam nodus
 scirpo intertextus ad vnguem excussus dissipatusque

G V I L A N D I. E P I S T.

fuerit, quando ut Creon apud Sophoclem tragicum
cothurni principem ἐν ἀνὰ πρῶτην narrat.

σμιτῆρό γὰρ λινῶ δ' ἄλ' ἴδε τοὺς θυμονμένονας
ἵππου κατὰ ρυθμὸν ἴτας.

Igitur parebo præceptis tuis, & κεφαλὴν apud Dio-
scoridem pro omni plantæ cacumine accipi, curren-
do, locis tantum indicatis, demonstrabo, mox reli-
qua propostiti exsequuturus. Ante omnia conue-
niens est docere κεφαλὴν καὶ κεφάλιον apud eum
scriptorem, pro eodem, in eademq; promiscue signi-
ficatione inveniri, ne ἐπιχειρηματικῶς aliquis oculis
ludens, litem suam in hisce faciat. μάκαρ, inquit ille
libro de Stirpibus quarto, ἔχει κεφαλὴν περιώμι-
α. Et paulò inferius de eodem paravere differens:
πάντα τὰ κεφάλια ἐ. ἢ δ'. μετ' αἶνον καὶ ἴσχυρ τριῶν
ἐψήσασ' ὡς εἰς β': ἀγαγεῖν, πότρε ὡς ἀν' βουλαὶ ὑπὸ
σα. Ex his dilucere opinor, κεφαλὴν καὶ κεφάλιον
non solum non distingui, atque indifferenter nullo
discrimine alterum pro altero nomen usurpari, ve-
rum etiam omne id quod in plantis sursum in glo-
bum extuberat, aut in orbem glomeratur, siue is ro-
tundus fuerit, siue oblongus, rectè caput seu κεφαλί-
ων nuncupari. Rursus κεφάλιον pro κέρυμβος, ἢ
σκιάδιον, seu umbella dixit, quando umbelliferas
plantas, Seseli Aethiopicum, Anethum, Daucum,
& sexcentas alias κεφάλια ἢ κεφάλια protrudere
tradidit: qui item loci si in unum conferantur, mi-
rum dictu quàm faueant sententiæ nostræ adstipu-
lenturq; κεφαλὴν nempe & κεφάλια, ne hilum qui-
dem inter se discrepare. Proinde nulla Mathæoli
medela ægere videntur verba illa apud Dioscori-
dem quibus de Oreoselino pertractat, ἔχει δὲ περίκων
λὸν κλωνία καὶ κεφάλια κωνία παρεμφερέ, pro di-
ctione κεφάλια, obscurè ex Theophrasto φύλλα sub

stituentis: illa fortasse coniectura ductus, quod Cicu-
tam, quàm Græci κείνησιν, παρὰ τὸ κανᾶν, διὰ τὸ γινώσ-
μινον εἰλιγμὸν, καὶ σὺ τῶν τοῖς πίονσι, cognominant,
nullis κεφαλαῖσι, hoc est vasculis rotundis, in quibus
inclusa laterent semina, exornari obseruasset, nesciēs
non Græcis modò κεφάλια, sed Latinis etiam Caput
quandoque pro umbella vsurpari, quod vel Plinii
testimonio, vt interim Senecam & Apuleium dimic-
tam, apertissimum sit. Dauci, inquit ille libro histo-
riæ mundi XXV. Capite IX. vbique nascuntur
terrenis collibus limitibusq̄, nec nisi in pingui solo,
foliis Coriandri, caule cubitali, capitibus rotundis,
radice lignosa. Visum est per occasionē istam Dio-
scoridiani codicis maculam, per Matthæolum intro-
ductam, indicare, quò admonitione hac nostra ad-
moniti studiosi calamistro locum iurant, neque ta-
men emaculent suos quisq̄ codices, vbi macula nulla
subest. Porro κεφάλια Dioscoridem pro ipso flore
posuisse, quando Anthemidem & Ptarmicam ἐπὶ
ἄνω τῶν κλωίωσιν κεφάλια περιφερεῖ ferre scriptum reli-
quit, clarissimum est. Sic eum Scholimi quoque fru-
ctus, seu quod idem est Cardui capitula, itemq̄ Di-
psaci & Spinæ albæ echinos, κεφαλᾶς appellasse, ma-
nifestius elucet, quàm vt tædiosa suorum verborum
commemoratione docere conueniat. Deniq̄ue Po-
lium, Thymum, Eryngium, & Syderitis altera (quæ
Italorum Pimpinella est) κεφάλια σφαιροειδῆ καὶ κυ-
ρῶσιν obtinere eidem auctori traduntur. Certe
rum ista que hactenus περὶ κεφαλῆσιν ἢ κεφαλίωσιν retuli,
eo tantum proposito à me adnotata fuerunt, quò cla-
rum & tibi, & curiosis ingeniis omnibus redderem,
κεφαλῆν καὶ κεφάλιον apud Dioscoridem omnem
plantæ summitatem significare. Consilium enim mi-
hi non est aliæ taxatone famę inclarescere, vel ira

GVILANDI. EPIST.

& studio aliorum errores circumscribere, quorum causas procul habeo. Nihil simulatio proficit: paucis imponit leuiter extrinsecus inducta facies. Veritas in omnem sui partem eadem est. Quæ decipiunt, nihil habent solidi. Tenue est mendacium: perlucet si diligenter inspexeris. Neque ipsum etiam Matthæolum, si harum literarum exemplum vnquam ad se perferretur id ægrè laturum confido, quin magis illud candori nostro, & cupiditate qua flagro veritatem ex altissimis tenebris eruendi, tributurum, atq; in optimam partem interpretaturum. Nulla etenim philtra lego, nulla amatoria propino, nullum medicatum poculū miscuo, nec vllum hippomanes, quod triuenefici apud Lælium, quaero.

Philtra vndique eruunt,
Antipathes illud quaeritur,
Throchiscili vngues, teniæ
Radiculæ, herbæ, surculi,
Auræ illices bichordilæ,
Hinnientium dulcedines.

Non ego sum ille Carinondas, vel Damigeron, vel Hifmoses, vel Apollonius, vel ipse Dardanus, vel quicumque alius post Zoroastrem & Hostanem inter magos celebratus est: nec sum tam dementis otii, vt ad gratiam loquēdo inescare homines velim. Id corollarii vice adiectū volo, κφχλὰν apud Theophrastum perpetuò pro cōglomerato pilæ instar corpore accipi, siue id in sublimi caule, siue iuxta radicem, siue alibi natum sit, nec vsquam pro flore, vel spica, aut umbella, echinoûe oblongo positū, quem admodum apud Dioscoridem, inueniri. Rursus κφχλὰν apud Dioscoridem nulla alia in parte præterquam in summo caulium cacumine spectari, quæ res quoque in causa fuit vt Anazarbeus ille echinatos

Cardui,

Cardui, Spinæ albæ, & Dipsaci fructus, κεφαλῆς ἀπε-
 pellaret; Chamæleonis vero albi echinum Cardio
 similem, & proinde rectè κεφαλῆν dicendum, κεφα-
 λῆν esse negaret (est namque albus Chamæleon cau-
 le viduus) sed simpliciter absolute φάλαγγος cogno-
 minaret, Theophrasto nihilominus libro historiæ
 plantarum IX. Capite XIII. partem eam expressè
 κεφαλῆν nuncupante. Enimvero illud præter alia
 mira miror maximè, ista neminem ante me olfecisse.
 Sed redeundum tandem à diuerticulo in id vnde ora-
 tione sum digressus. Extat elegantissima apud Eu-
 polidem sententia ab A. Gellio libro Noctium At-
 ticarum primo literis mandata, in omnes, qui sunt le-
 ues, & futiles, & importuni locutores, quiq; nullo re-
 rum pondere innixi, verbis humidis, & lapsantibus
 defluunt, ἀλλῆν ἄριστος, ἀδυνατώτατος λέγειν: Et rur-
 sus alia apud Epicharmum, οὐ λέγειν δεινός, ἀλλὰ συ-
 γὰρ ἀδυνάτος. Ne igitur isti me crimini obnoxium
 faciam, neue tu ex illorum esse me numero arbitre-
 ris, quos insigniter veteres Latini locutuleios, & blat-
 terones, arque linguaces dixerunt, protinus alterius
 argumenti culeum euacuabo. Narrat Vitruuius
 clarissimus scriptor libro Architecturæ quarto, vir-
 ginem cuius Corinthiam iam maturam nuptijs impli-
 citam morbo decessisse. Post sepulturam eius quibus
 ea viua poculis delectabatur, nutricem collecta &
 composita in calatho pertulisse ad monumentum, &
 in summo collocasse, & vti ea diutius sub diuo per-
 manerent, regula texisse. Eum calachum fortuito su-
 pra Acanthi radicem fuisse collocatum: Interim pon-
 dere pressam radicem Acanthi media folia, caulicu-
 los circa vernum tempus profudisse. Cæterum cau-
 liculos hodie secuudum calathi latera crescentes, &
 ab angulis regulæ ponderis necessitate expressos, sic

G V I L A N D I. E P I S T.

xuras in extremas partes volutarum facere esse co-
 aecos. Tunc Callimachum, qui propter elegantiam
 & subtilitatem artis marmoreæ ab Atheniensibus
 κατὰ τὴν ἡσυχίαν fuerat nominatus, prætereuntem hoc mo-
 numentum, animaduertisse eum calathum, & circa
 foliorum nascentem teneritatem, delectatumq̄ gene-
 re & formæ nouitate ad id exemplar columnas apud
 Corinthios fecisse, symmetriasq̄ constituisse, ex eoq̄
 in operum perfectionibus Corinthii generis ratio-
 nes distribuisse. Huc respexisse illum Latinus poëta
 antistitem quando flexi vimen Acanthi cecinit arbi-
 tror, nec dubito quin doctissimus quisque sententiam
 hanc de Virgiliano versu nostram promprissimè sit
 exosculaturus, non quòd Acanthus, quæ Branca vr
 sina procul dubio est, vimine exornetur villo, aut fle-
 xillis tortilisue, & sequax lentaq̄ in omnem partem
 magnopere deprehendatur, sed quòd ob impositum
 radici suæ calathum plurium proculorum pondere
 aggrauatum, inflexus, hoc est depressus detortusq̄
 fit, & magna violentia iniuriâq̄ prohibitus ne recto
 imperu in subline ferretur ac erumperet, mox pro-
 deuntia caulis & foliorum germina, teneritate sua
 nouella, calathum viminis in modum cinxisse atque
 coronasse. Eodem quoque alluisse mihi videtur poë-
 ta ille Doricus in primo Idyllio hoc versu:

πάρτα δ' αὖφ' ἄσπας ποτ' ἄσπασε θυγίε ἀνγύλος.

Quod imitatus Maro, ita lusit in Ecloga tertia:

Et nobis idem Alcimedon duo pocula fecit,

Et molli circum est anfas amplexus Acantho.

Casus enim qui in tota ratione mortalium, solus
 vtramque paginam facit, id dedit, vr poculis, & co-
 lumnarum capitulis Acanthus insculperetur, nõ sin-
 gularis aliqua plantæ ipsius vel in aspectu pulchritu-
 do, vel in flectendo teneritas. Perfricuisse faciem ti-

bi videor, nec tamen profecisse, quando alia via occurris ingens, & longius etiam submoues me Plinii auctoritate, Acanthum topiariam herbam dicitantis. Equidem lepidissime Langi, si Plinii dicta acriter examinentur, sedulo pensculentur, ad limam & lineam certam redigantur, cum torno & cothurno iterum comparentur, tantum abest vt Acanthum topiariam stirpem esse confirment, si topiarium opus id solum ex Grammaticorum sententia constituamus, quod ex arboribus, aut fruticibus, aut herbis flexilibus, & suo lentore sequacibus in varias animalium, aliarumq; rerum figuras conformatur, vt ne in mentem quidem istud Plinio vnquam venisse vel a longe demonstrarent. Sed satis est auctorem ipsum suo de Acantho ore loquentem audire. Acanthus est topiaria & urbana herba, elato longoq; folio, crepidines marginum, adsurgentiumq; puluinorum toros vestiens. Quibus verbis Plinius Acanthum topiariam herbam, vt Grammaticæ topiarium dici adnotant, non fecit, sed topiarium esse Acanthum prodidit, quatenus vel satus, vel sponte natus, nec vllam in figuram detortus, crepidines marginum, & adsurgentium puluinorum toros vestit, *παρὰ τῶν τῶν*, hoc est a locis, quæ in his varia constituantur, nec tamen perpetuo topiario Grammaticorum habitu, quadrupedes, alites, & quaslibet animales ementiuntur. Heus tu; iam ne spiculum digniori loco locatum, quod in meum caput magnis viribus emiseras excusserasq; , in tua illa conuersum agnoscis? Non ne iactabundum illum militem, qui paulo ante ampullas & sesquipedalia verba proiebat, crudeles minas spirabat, rixas iuxta atq; pugnas anhelabat, ignitosq; gladios fodiebat, in media arena procubuisse, ac Apollinis & Aesculapii opem sup

G V I L A N D I . E P I S T .

placiter implorare cernis? An non tandem cataphrã-
 ctarium illum tuum grauis armaturæ equitem, lorica,
 thorace, galea, lancea, æneisq; tormentis quorum
 boatibus terram cœlumq; turbabat, denudatum at-
 que exutum fateberis? Verum quando te virum for-
 tem magnumq; & inuisum esse mihi persuadeo, qui
 neque ignitis globis huc illuc circumuolantibus ma-
 gnopere terrearis, neq; fluctus aquarum, terræq; mo-
 tus mirum in modum exhorrescas, sed vbiq; , Aia-
 cis clypei instar, celso & præsentî animo, atque, vt
 Comicus ait, *συμῶ ἐπιλαβόντω*, imminentibus pericu-
 lis, velut alter Hercules, succurras, præstö sis, ac opem
 feras, atq; magnã adhuc victoriæ spem & præsidium
 in vnica illa sagitta huc vsque in pharetra relicta col-
 locatam habeas, adnitar sanè vt illam quoq; quantis
 possum viribus protinus confringam atq; contun-
 dam. Non ambigo doctissime Langi minimè defu-
 turos, qui meum hoc institutum Timoniano dente
 incessent, vel etiam Vatiniãno prosequantur odio,
 & eos præcipuè qui sunt istiusmodi amœnitatum ru-
 des, ἢ *ἀκριβολογισίας*, hoc est exquisitę disceptatio-
 nis exortes, limo cœnoq; dum lutescunt, vbi ad hunc
 modum in intima herbariorum sacraria, & erudito-
 rum in primis diuerto, quorum symbolum esse pro-
 prium noui, τὸ *θῆσθ*. Antequam ergo thylacum seu
 pharetram cui soli hoc momento inniti videris ex to-
 to subuertam, operæ pretium erit multiplicem nomi-
 nis Acanthi secundum diuersos scriptores significa-
 tionem indicasse, quando ista vocum *ἐμπευμία* non
 rarò clarissimis rebus densissimas tenebras circumfun-
 dit. Acanthus, auctore Theophrasto libro de histoy-
 ria plantarum III. arbor est in Aegypto tota acu-
 leis horrens excepto caudice. Eius duo genera, can-
 didus, nigerq; : ille imbecillis, facileq; putrescens; hic

robustus atq; incorruptus. Fructus in siliqua modò leguminum. Flos aspectu pulcher, coronis aptus. Arborem istam omnis medicinæ princeps Hippocrates, modò *ἄκωντα* simpliciter cum Theophrasto, vel potius hic cum illo vocat, modò *ἄκωνθον ἀργυρπαικόν* libro muliebrium morborum primo. Quod imitatus Plinius ille Latinorum, si vnum Varronem excipias, eruditissimus, & hunc sequutus Gaza, nunc spinam absolutè, nunc spinam Aegyptiacam interpretantur. Dioscorides ferè *ἄκωντα* nuncupat: quamquam est vbi *ἄκωνθον* quoq; vocet, plantam quidem vnà cum suo succo Medicis hodie nomine notam, re incompertam. Mirum Aegyptum novis rebus gignendis claram, medicamentum istud frequentibus Venerorum liburnicis mediterraneum mare sulcantibus, hactenus orbi nostro impertiri noluisse. Deplorandum profectò naturam tam iniquè nobiscum egisse, vt omnia sublapsam vetustatem annis solueret, re vellet. Quæ non gens armis lacescira? Quæ non orbis plaga ferro flammisq; turbata? Aegyptus destructa: Iudæa deleta: Italia fortissimarum gentium dominio nobilis, dilacerata: Græcia tota subuersa. Quo gentium Bdellium exulatum iuisti? Quo Calamè odorate concessisti? In quas te latebras Ebene recepisti? Quæ sedes tua, quis locus Amomum? Quæ mundi plaga Cardamomum capit? Quod cœlum Xylomacer regit? In Indos'ne, an vltimam Thulen Tripolium profugit? Immanine Seyllæ & Carybdis vortice Carpesium absorptum est? Quid dicam? Quo me vertram? Balsamum famigeratissimam stirpem nusquam gentium toto terrarum in orbe videri? Malabathrum ex India raptum, in Paradisum delatum? Nepenthes Aegyptum cum Atlantici oceani profunditate commutasse? Quod malum istud? Quidt

G V I L A N D I . E P I S T .

Folium pentasphærum : Tympanum : Orostylum :
 Pæderos, non crucæ folio, sed querno : Mnia : Tri-
 ches : Coriacea : Chrysoxylon, non thapsia, sed tha-
 psus : Solstitialis herba : Pulcium : Lissomodum :
 Balluca : Velinum : Tura : Antura : Pardalianches :
 Lunaris fructus : Xyromira : Exorica : Ama : Ba-
 lis, non Dioscoridis, sed Xanthi : Pastillus herba :
 αλάρα, non in circulo, sed in cætro : Dractylum : Cal-
 licia : Menais : Scolium, non obliquum carmen, sed
 planta σκωπεύεις : Oenutra : Orontion : Pelargitis :
 Onopordum : Lindum : Premadia : Liparon : Ti-
 majlus, flos nõ piscis : Vchion : Cindum : Misthum :
 Barum : Caricaria, non quam Caricam Gaza vertit,
 sed alia : Enitæon : Paliræa : Cecuda : Laccar, nõ Lac-
 ca : Comacum : Chrysome : Echinopus, non erina-
 cci pes, sed planta aculeata : θύση, non sacrificium, sed
 herba odorifera . θήση, non sulphur, nec numen, sed
 arbor pretiosa ; quanquam & θύση pro eadem arbo-
 re apud Theophrastum, Dioscoridem, & Ioannem
 Theologum in Apocalypsi scriptum comperio : Ni-
 trum herba : Corium, fructus non radix : Piper lon-
 gum : Agrium : Camipedes : Aproxis : Merois : Ly-
 gæa : Folium barbaricum : Costamomum : Chon-
 drus legumen : Philadelphus flos : Aeschinomenes :
 Crocis : Onosis : Theseum flos : Duaca : Macrosum :
 Asyphum : Apragmosyna : Serichartii : Gabalium :
 Bumastus, flos non vua : Cosmofandalos non hya-
 cinthus : Atalymnos : Camitria : Letigla : Cripa pã-
 pinacea : Agarum : Aphita : Alcyonium, nõ in ma-
 ri, sed in terra : Tripseudium : Agriomelitzanus : Car-
 passum, non carpasium linum, sed herba : Cyclamis
 odorata : Hypopion, non thapsia nec sugillatio, sed
 herba alia : Philistion, non aparina, contra quam cen-
 set Galenus : Bulbion : Occus : Molothurus : Meli-

zoros: Grias: Eriphion: Basilisca: Bocchus, non
 rex, sed flos regis memor: Selenotropion: Magla:
 Motum: Sagalinum lignum: Opigais: Benteli:
 Margarita: Vingum: Arachidna: Raccinus: Cne-
 bifus: Lygismus: Stolyte: Cyrfus, non Cirfion:
 Camus, non genus vinculi vllum, sed herba vinciēs:
 Othlis: Oefaca: Laganote: Charien: Lola, non lo-
 lium: Calua: Enechus: Zaduar: Zarnabum: Sola-
 num manicum: Picnocomum: Opuntia, non car-
 duus cui Tunæ nomē, sed herbula esui apta: Tirza:
 Cada: Rosina: Thyodes, non quoduis odoratum,
 sed aromatis genus determinatum: Sonchara: Chry-
 sogonum: Amethystus, non gemma, sed herba: Cu-
 cutia: Mogarum: Eucnemum: Larimnum: Rumi-
 nalis arbor: Chalcāthus herba: Calacanthus: Chal-
 cimus: Androface: Petrocorpos: Baharas: Hippo-
 rizos, non hippuris: τριπληγνιακόν: Aegypirus:
 Cicama, & aliæ plantæ mille, quas vetustas posteri-
 tati memoriæ prodidit, in alienum orbem hactenus
 nondum repertum concessere, serò, vti ferè arbitror,
 ad nos remeaturæ. Heu magnam clarissimarum stir-
 pium iacturam. Terras nostras deseruistis, qua
 vel re, vel spe compulsi? Virum humaniorem gen-
 tem quæsituræ? At vbi locorum populus Europæo
 placida morum suauitate illustrior? An religionem
 nostram ceu improbam falsamque pertoes? At qui
 Deum vnum eundemque trinum in Filio per Spiritum
 sanctum inuocamus. Video & agnosco cau-
 sam, ac manifestè perspicio omnia fati in peius ruer-
 re, & retro sublapsa referri, quando vt scribit Mani-
 lius Astronomicôn quarto,

Fata regunt orbem, certa stant omnia lege.
 Nulla propemodum hodie herba est, quæ suam anti-
 quitatem citra controuersiam agnoscat, subnascenti

bus vicissim novis vocabulis, deiectisq; veteribus; illisq; porro rursus restitutis: adeo nihil stabile, nihil diuturnum. Redibitis aliquando antiquas vi furæ sedes, modò Deus aliquis ignorantis nebulam medicinam exercentibus abstergat. Altius vniuscuiusque Medici animò infixum esse debebat graue illud dictum, quod apud Galenum Medicorum post Hippocratem coryphum extare nouimus, ab Oribasioq; repetitum legimus, simplicium medicamentorum, & facultatũ, quæ in eis insunt, cognitionem ita necessariam esse, vt sine ea nemo ritè medicari queat. Equidem ita sentio, si cuiuslibet eximii præstantissimiq; Medici animum herbarum scientia spoliaueris, & mentem stirpium nauia specie nudaueris, licet ille cælo deiectus, Paradiso æditus, Angelorum pane educatus, licet inquam Aesculapius ipse fuerit, licet omnimifarum choro stipatus, & toto scholasticorũ populo comitatus, & balteo Medico cinctus, Phisica, & Chirurgica callens, atque Anatomica sciens, imperitus plantarum processerit; placere non poterit, nec Apollini quidem suo, vt pote stirpium scientissimo. Tanta denique est herbarũ claritas dignitasq;, vt quamuis linguæ vtriusque cognitione, Mathematicarum rerum scientia, Philosophia, omnibusq; disciplinis cæteris exornatus Medicus incedat, nisi tamen animum plantarum notitia perpolitum gerat, ornatus non possit videri. Prodeat nunc censor ac criticus aliquis quamlibet etiam morosus, & lucem stirpibus sis quas enumerauit, si nasum se habere putat; pro virili inferat. Assurget ei Apollo & ter trium virginum mater, referetq; Pallas ipsa gratias. Tempero mihi ne longius extra sepra, vt dici solet, euchar, quòd si quis mihi continget lector rei herbariæ mysteriorum studiosus,

diosus, hæc pro ingenio suo vberius agat. Sed enim
 quia quæ in literis comperta mihi, non sustineo in
 sanctuaria intrudere, non temperabo hæc parte,
 quin Vellei Patereuli præstantissimi historici sen-
 tentiam simplicium medicamentorum, & postioris
 literaturæ sectatoribus iam proferam, qui in poste-
 riori suarum historiarum volumine refert, C. Iu-
 lium Cæsarem quinque egisse triumphos. Gallici ap-
 paratus ex Citro; Pontici ex Acantho; Alexandri-
 ni testudine, Africi ebore, Hispanienfis argento ra-
 sili constitisse. Acanthum istum Ponticum, ex anti-
 quis Dioscorides & Plinius nominatim in Cappa-
 docia & Galacia Ponti regionibus nasci tradiderunt;
 quanquam Plinius, libro XXIII. Capite XII.
 cum Aegyptio Acantho, confudisse videtur, utri-
 usque semina lenticulæ æqualia faciens, quod Dio-
 scorides oculatus harum rerum, testis semina vnus
 lupino, alterius lenticulæ similia esse literarum mo-
 numentis consecrarit. Non est quam Matthæolus,
 Dioscoridis commentatorum postremus, Acaciam
 Ponticam, nescio quam graui nixus auctore, facit.
 Etenim quemadmodum non dubito arbustum il-
 lud, esse alterum Aspalathi genus Dioscoridis, sic
 profectò totius Græciæ consensus opinionem eam tue-
 bitur atque defendet, quando æquè rustici atque ci-
 ues, æquè plebei, atque nobili ex stirpe nati, nullo
 euariante, vno ore omnes, Aspalathum in præsen-
 tem vsque diem appellant. Sed de his singuli vt
 volunt iudicent. Ego verò ad turæ pharetræ euacua-
 tionem venio, & quod scitu dignum existimo, quæ-
 ro à te, & mihi vsque ad effectum nimio amico, &
 cum in cæteris, tum in his optimè docto, an possis
 Virgilium illum tuum, cuius auctoritatem omni-
 bus scriptoribus præfers, ab iniuria erroris allerere,

G V I L A N D I . E P I S T .

Acanthum inter bacciferas arbores immortali coma splendentes; libro Georg. secundo his versibus reponentem.

Quid tibi odorato referam sudantia ligno

Balsamq; & baccas semper frondentis Acanthi?
 Neq; enim minori discrimine, Bacca, & Siliqua qua
 vtriusque Acanthi fructus, Pontici iuxta atq; Aegy-
 ptiaci continetur; separantur, quam vel Eoum ma-
 re & Atlanticus oceanus determinantur. Quamob-
 rem quo studiosis elegantioris Philosophiæ gratum
 faciam, scrupum solvam, atq; id vel maxime oble-
 ctandi tuum Gvidum Pancirolam eruditissimum
 hominem graua, qui non modò iuris Cæsarei scien-
 tissimus est, verùm etiã herbarum, plurimorumq; stu-
 diorum peritus, nec minus suspiciendus ob raram
 quendam ingenii candorem, quam ob exactam vtri-
 usque linguæ & omnis antiquitatis notitiam. Scri-
 bit Demetrius antiquissimus auctor in libro rebus
 Aegyptiacis dicato, *ἐκάνθου*, quæ arbor est; ramos
 coronarum specie natua effundere, quibus fructus
 sit rotundus, flos subobscurus. Ceterum eadem arbo-
 rem cõstare foliis nulla temporum iniuria deciduis,
 testatum reliquit Hellenicus apud Athenæum libro
περὶ ἰσθμῶν quintodeclimo: quanquam sibi alteru-
 trum, vel Hellenicum, vel ipsum Athenæum falli ne-
 cesse est, Acanthi huius duo genera, album nigrumq;
 assignantes, discrimine isto non Acantho, qui fru-
 ctum rotundum baccamq; reddit, sed qui siliquis gi-
 gnendis medleis commendatur; à Theophrasto attri-
 buto. De hac planta locutura Virgilium conficio,
 quando baccas semper frondentis Acanthi inter exo-
 ticas rarasq; stirpes, loco indicato, connumerauit, tum
 quia fructus eius rotundus à Demetrio pingitur, ut
 isto argumento non ineptè bacca dici possit, tum

quòd arbor ipsa natiuo foliorum honore nunquam exiit, ut Hellanicus ait, quòd alioqui de Acanthis siliquis ferentibus nullus unquam hominum adnotavit, tum etiam quia flos siliquati Acanthis candidus esse coronariusq; traditur, còtra bacciferi fuscus obfcurusq;, nec coronis magnopere expètitus: Eho, ubi nunc sagittæ tuæ? Vbi Scythici arcus magna neruorum ténstone rigidi? Vbi culeus tuus tot spiculis turgidus? Concidisse ne tandem pharetratum Apollinem tuum vides, an adhuc negare pergis? Nonne subuersum, euacuarum, contractum, atque testitilitio æquatum thylacum tot exacutis iaculis aruicem cernis? Age nunc quàm prona res fuit in lapsum, ita Dioscoridem, Vellitum Paterculum, & Virgilium interpretari, ut Brancam vrsinam Italorum nullum esse ex Acanthis priscorum negandum foret? Neq; tamen mihi eius rei victoriam tribuo, imò verò singula verba ac dicta mea, tuis, & alienis calculis dinumeranda relinquo. Sicut enim formosa pictura est cuius nulla pars errat: Sic formosus homo in quo nulla pars peccatis foeda est. Iudicare autem de rebus propriis victoriam sibi ipsi tribuendo, longè turpissimum grauissimumq; animi vitium est. Ad poenitentium properat, citò qui iudicat. Adhæc ita fermè natura comparatum est, ut in alienis erratis lyncei simus, in nostris lippì, cœcìq;, ac non videamus, ut Catullus ait, Mantice quod in tergo est. Hoc sanè in primis cauendum est iis qui scribunt aliquid, ne dum nimis ad vora laudum properant, cruda adhuc in publicum sua studia propellant, quod à plerisque nostris grate factum, non sine insigni eruditorum cachinno, animaduertimus. Neq; eo inficias, facilem esse cuius rigidi censuram cachinni, ut inquit Iuuenal. neq; tamen ipsi aliud non agunt, quàm quod ingeminant

tremulos naso crispante cachinnos, vt scriptum relliquit alter Lycophon Perſus. Hęc ſunt, optime Langi cur tuę ſententię non accedam, Brancam vrſinam Italorum haudquaquam Acanthi nomine à Dioſcoride celebrari. Quę ſi tibi emunctiſimę auris homini probabuntur, quamlibet breui episto la reſpondebis: quod ſi diſſenties, longiore, vt rationes meas tuis melioribus refellas. Vides vt tibi tacitę blandior & quaſi ſuadeam, ne laborem ſubeas me reſellendi, id eſt vt mihi aſſentiaris. Verum abſit hoc ab vtroque noſtrum: nam neque meum eſt falſo alicuius velle opinionem damnare: neque tuum labori cedere, cuius ſemper victor extiſti: Vale. Parauit XII, Kalen. Ianua. M. D. LVII.

27

MELCHIOR GVILANDINVS
BORVSSVS R.
CONRADO GESNERO
MEDICO S. P. D.

Probatum Dulcibintum, seu Trifidum Italicum, à Paulo Aeginaeta Mamiras, & ab Hippocrate Holocostum vocari. Interim Tralliani locus emendatur, vitio Gopyli, & Anderiaci corruptus. Inibi Balboestianum, à Brzantinis hodie Agriocastanum appellari. Balboestiani plenaria descriptio. Matthaoli fœda sugillatio. Doronicum, Mamiras non esse. Rursus Doronicum orientale atque Europæum specie inter se convenire. Item plantæ secundum loca mutari, & cur. Calamum & Iuncum, odoratos, nihil differre à nostratibus calamis, iuncisq;. Error Bellunensis indicatur. Croni, seu Hab. Alzelin quid. Moly an herba: Inibi Theophrasti germana lectio locata pristino vitio restituitur. Moly Homericum, Cynosphastus, seu Aglaophotis Acliani, Babaras Iosephs, & Marmaritis Democriti vnius stirpis nomina. Error Tragi crassus. Moly Dioscoridis, Molyzæ Hippocratis, & Allium caninum Tragi, vna tantum planta. Item Matthaoli sententia explosa. Moly Dioscoridis plenaria descriptio.

L A T O Philosophiæ pater, & diuini-
natoris scientiæ auctor lōgè clarissimus,
itemq; Stoici omnes, *παρωται*, hoc est
diuinationem introducunt per instin-
ctum afflatumque diuinum, quem *εὐθε-
ρασπύ* Græci vocant, qui phanaticus furor est,

GVILANDI. EPIST.

feruorq̄ue Lympthicus per Soudorum imaginatio-
nes, ac Chaldeorum obseruationes, Magorumq̄ue
Brachmanum, Gymnosophistarum, Dryydam, at-
que Augurum disciplinam. Cæterum hi pleraque
vaticinij partes & compendant, & probant, quam-
uis Xerôphathes, ac Epicurus ad id omniem & me-
dio tollere conati sunt. Hui diceas, quò deniq̄ tam
longè peritum exordium tædet. Cum hieras tuas,
vir clarissime, doctrina haud vulgari refertas, & om-
ni humanitate, officijq̄ genere plenas perlegissem,
ad eò mihi mens argumentis, corpus autem armis te-
lisq̄ vacua relicta sunt, vt qua denique ratione tot
in me acutissima directâ spicula viriliter propulsa-
rem, oculis nequaquam circumspicere possem, pa-
rumq̄ abfuit quin *παρανοήσας* meditarer, & in su per
gratias agerem, planèq̄ tuo iudicio acquiescerem,
Mamiras apud Paulum, & Holoconitin apud Hip-
pocratem, non modò diversorum generum plantas
denotare, verum etiam vtranque vocem prorsum
ab Italorum, Dulcetiensis (quæ Xerôphathes, Trasci,
& Trasi vocant, Genuenses, Ziziphas terrestris, Hi-
spani Iuncum auellam, Arabes denique Habbaziz,
si Leoni Africam desctibenti, itemq̄ Bellunensi cre-
dimus) discrepare. Quod dum ita toto die anxie
sollicitèq̄ mecum ipse cogito, rubore suffusus intre-
sim aliquoties, non tam quò sententiam meam, cor-
ruisse magno pere dõlerem, quàm quia minime præ-
uidissem, quibus eam fuleris contra aduersariorum
insultus commutirem, sensim pater ille rerum om-
nium Sol, ex nostro delapsus horizonte ad inferius
hemisphærium ad latentes hactenus tot Antipodum
myriadas nostris gentibus cognitas deuoluitur, &
mihi placidus membris omnibus sopor vndiq̄ cir-
cumfunditur. Interea insomniò opprimor manife-

flo liquidoq̄, ac volitare circumquaq̄ incipio, veluti
 infecto mari ventis pulsata navis: In terram vniuer-
 sam excuro, & terra in cœlū effror, vniuersum tran-
 misso mare, aerem peruolito rotum, cum Solē ter-
 rā ambio, cum Luna circumferor, cæterorum astro-
 rum iūgor chorō, & quod mirū est, integro etiānum
 in repētina & violenta adeo peregrinatione manēte
 corpore: nec planē prius *ἰνσπταρέν ἔγω ἰνὸνσπᾶλέν*
 desino, quā in floridissimum prarum vastissima; il-
 lius & remotissima; Hesperidum populorum, cellu-
 ris, quā diuinus Plato in diuino Timæo, Atlante
 dem dicit aradit, & pealixē graphiceq̄, in *Crizia* de-
 scribit: nec scind alia est villa, quā quæ hodie Orbis
 noui, & Indiciū inq̄ sularum terrę firmæ, Ameri-
 cęq̄ nominibus vniuerso mundo innotuit, descēdo,
 vbi, inter cœtera, Dulcichinorum molem conspicio
 magnam, Hippocratemq̄ ipsum, mirabile dictu, se-
 vterō aspectu grāuē, manu dextra Basin illam Xan-
 diti tenentem, sinistra vero canos leniter pertractan-
 tem, voce denique alra Trasci à se Holoconitin ap-
 pelliari succinentem insonātemq̄. Dum hæc sic men-
 si obuērsantur; expergiscor, ad meq̄ ipsum redeo,
 nec satis scio: gaudione magis, an dolore attonitus.
 Letabar equidem non parum, & magnam planē ca-
 picbam delectationem, quod quæ de diē meditabun-
 dē ac magno adhibito studio apprehendere neuti-
 quam potuissē, ea, omni cura solutus, & aliud om-
 nino agens, vera esse cognouissē. Vera dico cum
 Platoniceis & Stoicis, qui diuinationis partem vñā
 ex somniorum imaginibus apprehendite admite-
 rūtq̄, iquando & à Peripateticorum implacitis adie-
 rūt nomen est, animam interdū *σῆρσεννῶν* corpō-
 ri inhærere, neque posse veritatem contemplari; no-
 etu autem ab hac seruitute solueam, & in loco qui est

G V I L A N D I . E P I S T .

circa thoracē conuolutam, ad varicinandū prom-
ptorem fert; & propterea infornia nasci. Ange-
bar aurem insigniter, quod quibus rationibus veri-
tatem infornio agnita doceri posset minimē perspi-
ciebam. Certum tamen erat arreptam semel opi-
nionem & infornio confirmatam, mordicus tenere,
nec mutare velle vnquam, ac nequicquam potius ad
ea respondere, quæ tu in medium attulisti, quàm cul-
pam deprecari. Videbam enim rem esse arduam,
verūstis nouitatem dare, nouis laetitia gratiam, obsole-
tis nitorem, obscuris lucem, fastiditis gratiam; du-
bissimam fidem, omnibus vero naturam, & naturæ sua om-
nia. Sed tamen, ut *πλουτέλα πικρὴ πλουτέλα τ
πικρὴ*, animum aduerte quaeso, & placidas mihi au-
res præbe, cognoscesque qualis se mihi inter ang-
res hos coniectura nouam stabilitendū sententiam, dū
cuncta alius timor serutorū, inuisi licetis obtulit.
Scribis non videre te cur Mamiras Pauli, quod missi
βαλβουκς κς κς κς Tralliani dici nequeat: nec animad-
uertere etiam posse, quid impedimento sit, quo mi-
nus Dōronicum vulgare, Mamiras Aeginetæ voc-
tur. Denique Holōconitū Hippocratis, Mofy à
Dioscorido appellari sentis. Verum cauendum ti-
bit est apprimē; Gesnere iucundissime, siquidem vn-
de quæque vidēris esse eruditissimus, ne dum mea stu-
dēs conuellerē acriter, & veritatem conaris inquirere
anxid, in densissimas prolaberis tenebras, idemq; tibi
euentat quod Chymistis vsu venire cernimus, qui
iandū frustra vertendū speciebus, & decantato illi
aureo velleri summo, & temporis, & rerum om-
nium dispendio incubuerunt, incumbenq; post-
hac in posterum. Nam si Dulcichinū, Mamiras est;
ut profecto Pauli verba attestantur, radiculam esse
tradentis herbulæ geniculis frequentibus nodosis
cinctam

tinctam, detergentis naturæ, nequaquam *βαλβουκίστων*
 dici poterit, quando Trallianus inter Mimiras
 & *βαλβουκίστων* discrevit, utriusque separatis locis
 mentionem faciens. Mimiras sanè libro medicinæ
 II. cap. V. nominat: *βαλβουκίστων* autem libro VII.
πριεμπουματικῶν meminit. Nec probo Gupylum
 & Andernacum, viros alioquin celeberrimos, ἀντί
βαλβουκίστων, *βαλακροκαπάνων*, substituentes, siqui-
 dem non tam vox ipsa *βαλβουκίστων*, quam equidem
 vetustatem haud redolere fateor, quemadmodum
 nec *χυνέαρ*, nec *τρεψίμεν*, nec *μαρίλιον*, & sexcentas
 alias, quibus tamen frequenter Alexander utitur,
 & ab omnibus eruditis tolerantur, quàm auctoris eo
 loco propositum spectandum est, quando rectam vi-
 etus rationem purulenta excreantibus præscribens,
 abstergentibus nutriendos præcipit, qualia sunt, Mus
 gallorum, phasianorum non pinguium, perdicum,
 attagenarum, turdorum, similiiumq; avium. Ad hæc
 si sanguis reiciatur purus, iusculo ei incoquere man-
 dat *βαλβουκίστων*, alcam, itrium, similaginem, & eius
 generis alia, quæ ob succi crassitiem, vasa sanguinè
 continentia modicè obstruere, & pectus lenire, atq;
 abradere potis sint. At tantum abest Castaneas de-
 tergendi farciendiq; vi pollere, ut nihil detergenti-
 bus & farciendis magis possit esse contrarium.
 Adde vocem *βαλακροκαπάνων* æquè esse novam atq;
βαλβουκίστων, & quod per magni refert, nullam planè
 possunt Castanearum glandes *εμπουματικῶν* utilita-
 tem commodum hæc afferre. Proinde veriorum ve-
 terem lectionem auguror, & *βαλβουκίστων* pro her-
 ba interpretor, quæ pingui succo constat, & facu-
 rem obtinet humorum crassitiem mediocriter inci-
 dendi, adeò ut excreationibus è pectore sit idonea.
 Quòd vero *βαλβουκίστων* vix alia esse planta possit,

G V I L A N D I E P I S T.

quàm illa ipsa cuius semina ad te misi, argumenta habebò, tum quia attenuandi natura pollet, & lenitiam in se habet, tum quia radice consistat bulbosa, Castaneæ tamen similiori quàm bulbo, quando cortice foris obducitur nigro, intus verò substantia Castaneis simillima expletur, quæ res & nomini occasionem præbuit, ut composita nomēclatione *βελβουάστου* diceretur, quia Bulbum, Castaneamque mentiri videntur. Sed hæc leuiora. Quod maxime me mouet, ut *βελβουάστου* credam herbam, cuius semina hoc titulo inscripsi, illud est, quia nomen in Græciam in hodiernum vsque diem retinet, Chiis *εργελας αριδης*, Byzantinis *εργελας ανα*, Rhodiis *βελβουάστου* appellantibus. Ad stipulatur in omnibus meæ sententiæ, aut ego potius suæ, vir grauisissimus, cum doctrina, tum humanitate clarus, Gabriel Falloppius Mutinensis, in ordine & numero scholæ Medicorum Patavinæ minimè postremus, Anatomicorum huius æui facilè princeps, atque in simplicium palæstra athletâ inuictus, imò vero in debellandis domandisque Chirurgiæ prodigiis, Italicus Hercules. Quid habes, mi Gesnere, quod damnes? Quis sensus est verborum tuorum? quæ tuâ mens? oculi? quid ais? Nimis vrgeo, commoueri videris, siquidem errorem tuum agnoscis, Dulcichinum non modò *βελβουάστου* dici non posse, sed nec Mamiros quidem rectè *βελβουάστου* appellari. Verum ne in no uam sigmenti suspicionem apud te incurram; quòd vel ex nuda seminis figura argumentari veritus non es, radicem eius bulbosam esse nequaquam tibi probabile videri, ideo radicem vnã ex Chio ad me allatam ad te mico, quam ut terræ mandes iubeò, cognoscesque liquidò Melchiorẽ tuum nihil minus scire quàm nugari. Folis vestitur Crithamò si-

milibus, cauliculo breui, candidos flosculos in umbellis sustinente, quibus semina angusta, & striata, canaliculataſque, Cumino æqualia ſuccedunt. Non iſum, qui cauillis & impoſturis inanem gloriolam aucupari velim. Mentiri neſcio, nec, ſi ſcirem, velim. Nondum eò dementiæ deueni, vt Marthæoli pellem, qui eo nomine malè apud eruditos, nec immeritò, audit, Boruſſiaco corio anteponam. Metamorphoſis iſta hætenus moleſta mihi eſſe nõ cœpit, nec placet cum Euanthe & Agriopa ex homine in lupum verti, ruruſumque reſtitui ſibi. Sarius eſſet eius generis homines naſci nunquam, aut. profeſſò in cunis emori præſtitiffet. Neque enim res vlla manus bonarum literarum ſtudiolis detrimentum apportauit vnquam, quàm iſta eruditorum mentiendi audacia impunitaſque. Cæterum Doronicum vulgare non poſſe ab Aegineta Mamiras vocari, vt Fuchſius putat, conſimili planè argumento priori comprobatur. Nam cum ſit verum Doronicum, vt deſcriptio atteſtatur, & doctiſſimi quique fatentur, Ruellius, Leoniceus, Fracaſtorius, Manardus, Cardanus, Mundella, Matthæolus, Braſſauolus, Amatus, & deniq; tota Medicorum ſchola clamitat, Mamiras profeſſò nullo pacto eſſe poterit, quando Auicenna Mauritanæ factionis princeps lib. II. tract. II. ſeparatis locis Doronicum & Mamiras, quod Memren nuncupat, proſequatur, & de hoc in M, de illo in D, prolixè pertractet. Illud es tu nodum hunc, duo eſſe Doronici genera inquiring, Orientalem nempe, & Europæum, quod oſſicinarum ſeplariis Romanum vocant: ſed te concedere quidem Orientale eſſe legitimum Barbarorum Doronicum, noſtrum autem, vel maximè ire inſicias. Equidem non dubito, vir clariffime, quin veriuſque radices iandu-

dum conspexeris probeque perpenderit, nec aliam inter eas differentiam deprehenderis, quam quæ est inter duo eiusdem alitis oua. Quod vero Doronicum Romanum non sic ut Orientale ferueat, & linguam vellicet (quæ Ruellii opinio est) id nostri cœli solique temperiei ferendum esse acceptum, ut quisque est eruditissimus, ita sententiæ huic promptissimè accedit. Radices enim plantarum dissimilibus saporibus à terræ proprietate perfici, uti etiam in fructibus euenire videmus, credendum omnino est. Si enim radices arborum, aut vitium, aut reliquorum seminum nõ ex terræ proprietatibus succum capiendo ederent fructus, vno genere essent in omnibus locis & regionibus omnium saporis. Sed animaduertimus in insula Creta Monobasites vinum (Maluastrum vocat vulgus) in Cirno Corsicum, in Campania Græcum & Lachrymam, circa Messanam in Sicilia Mamertinum, in Thraciæ maritima parte Maroneum, Smyrnæ regione Pramniun, virunque Homeri testimonio celebre, in Liguria Amabile, in Germania, quatenus Rheno abluitur, neque omnibus partibus; Rhenanum, in Pannonia Vngaricum, reliquisq; locis plurimis innumerabili multitudine genera vini virtutesque procreari, quæ non aliter possunt fieri, nisi cum terrenus humor suis proprietatibus saporum in radicibus infusus, enutrit materiã, per quam egrediens ad cacumen profundat proprii loci & generis sui fructus saporis. Chelidonium minus, quod rudis herbariorum plebecula Scrofulariam minorem vocat, cum quarti ordinis absoluti sit in calefaciendo, & desiccando, si Aetio credimus, ideoq; magnam præ se fert acrimoniam, & gustum erodentem, cur, quæso, commanducando sæpe nullam prorsus nobis acrimoniam imprimat, idq; potif

ſimum quod in humido loco narum ſit. Cur item Ci-
 cuta, Socratis maximè ſupplicio nobilis, in Germa-
 nia, Gallis, in plurimiſq; Italiae locis ſerè innoxia na-
 ſcitur. An ob eam cauſam quam Galenus libro *περί*
τροφῆς διαίτης ſecundo ſcriptam reliquit? Dicit
 enim Arum Cyrenis minimum medicamentoſi, mi-
 nimumq; acrimoniae poſſiderè, adeò vt in cibus, vel
 Rapis vtilius habeatur: In Italia vero, ac minori
 Aſia contra adeò acere, vt medicamentis duntaxat ex-
 peratur. Pati ratione fieri poteſt vt Chelidonium mi-
 nus, & Cicuta, in Creta, Attica, Chio, Cilicia, & Græ-
 cia eiufmodi viribus prædita naſcantur, quales eis à
 veteribus contribuuntur, in Italia vero, Germania,
 & Gallia nocendi oblita proueniant. Comprobans
 id in primis inſignia auctorum testimonia, Plinius,
 Columella, Matricalis, Galenus, Dioſcorides, & cæte-
 ri, Perſeam arborem in Perſide exitioſam eſſe, tranſ-
 latamq; in Aegyptum mutata natura in cibos rece-
 ptam. Idem Belenio accidere literarum monumentis
 prodidit Ariſtoteles *περί φυτῶν* primo. Poma mor-
 tis in prouincia Peru Occidentalis Indiæ, an Sorba
 eſſe ignoras? At varietate regionis adeò pernicio-
 ſam plantam euadere nouum videri non debet, cum
 & ſexcentis aliis eiufmodi mutationes accidere con-
 ſtet. Summa ſummarum, quòd ſi terra generibus hu-
 morum non eſſet diſſimilis, & diſparata, non tantum
 in Syria, & Arabia in Harundinibus, & lunciſ eſſent
 odores, neque Abietes in Arabia Thure manarent,
 neque Oleæ in Troglodytica regione Myrrhæ gle-
 bulas funderent, nec Hedera in India Piperis baccas
 daret, nec Cyrenis in Fetulis Laſer naſceretur, nec
 Cinnamomum & Caſſia in Moluccis inſulis ex Lau-
 ro decorticarètur, ſed in omnibus terræ regionibus,
 & locis, eodem genere omnia procrearentur. Haſ au-

G V I L A N D I . E P I S T .

tem varietatē regionibus & locis, inclinatio mundi, & solis impetus propius, aut longius cursum faciendo tales efficit terræ humores: quas qualitates non solum in his rebus, sed etiam in pecoribus, & armentis discerni notius esse autumo, quàm ut auctorum testimoniis demonstrare habeam necesse. Illud in transitu adiecerim, nobiscum sentire Theophrastum & Plinium clarissimos rerum conditores, Calamum & Iuncum odoratos, nequicquam à nostris harundinibus & iuncis discrepare, præterquàm quòd ferè comperit sit, ut quæ locis frigidis odore earent, ea feruidis odorata sint, ut Calamus & Iuncus in Syria. Abundè satis, & latius etiamnum quàm res exigebat, demonstrasse me arbitror, Doronicum Europæum eandem prorsus esse cum Orientali plantam, quando & nomen, & radicis effigies, & par vtriusque natura illud coarguunt, nullo alio quàm maioris minorisq̃ discrimine. Itaque Doronicum vulgare nequaquam Mamiras appellabitur, ut Fuchsio placet, cum Doronicum sit, Auicenna inter Memiren, quod Mamiras est; & Doronicum differentiâ adnotante. Quare cum hætenus nihil obstare animaduertam, quominus Dulcichinum Mamiras dici possit, non recitabo, nec dimouebor à mea sententiâ, nisi tu exercitationes in literaria palæstra athletas in arenam deducas denuo, qui id agant, ut tua & fulciant comprobentq̃, & mea destruant confringantq̃: quòd ut facias, vehementer etiam atque etiam rogo. Scio non defuturam tibi argumentorum còpiam, quibus estimationem tuam tuearis, & defendas, ac meam opinionem conuellas conscindasq̃. Ridendus hoc loco Bellunenſis, qui Dulcichinum ab Auicenna Granum Alzelin vocari asserit, non animaduertens, Alzelin inter fructus, non radices ab auctore cònumerari, et

Serapionem Cap. CCCXXXVII. Simpl. med. in
 siliquis nasci tradere. Habzelin (inquit) granum pin-
 gue est, magnitudine Ciceris, citrinum ab exte-
 riore parte, album ab interiore, boni saporis, ap-
 portatur è terris Barbaris, nominaturq; Piper Ae-
 thiopicum (verum Piper Aethiopicum re vera est
 aliud) in Barbaria dicitur Croni. Forma spectatur
 phaseoli, siliqua & grano minoribus. Colos grani ci-
 trinus niger è. Sapor acutus ad instar Piperis. Vis
 eius gradu tertio calida, humida primo. Hęc ille. Ex
 quibus planum sit, ingens esse discrimen inter Dul-
 cichinum & granum zelin. Memini, me Venetiis ali-
 quando Agyrtam in medio foro Balsami laudes, &
 præclaras eius virtutes (ve id genus hominum face-
 re assolet) decantantem cõspexisse, qui post longam
 inanum verborum seriem, siliquas quasdam faseo-
 limilimas, breviores, aromaticum saporè præfere-
 tes, quibus semina nigra, faseo æqualia, sed minora
 inerant, pro Balsami fructu veditabat, quę res & do-
 ctis, vt audio, imposuit, verum veterum Carpobal-
 samum cum iactatione etiamnũ dictitantibus, quum
 tamen medius fidius aliud nihil sint quàm Croni, seu
 Hab alzelin. Sed iam tempus est vt Holoconit in Hip-
 pocratis, Dulcichinum esse probem, & differre à Mo-
 Iyo non solum Dioscoridis, verum etiam auctorum
 omnium ostendam. Magna & vetus est eruditorum
 concertatio, cuiusmodi planta sit, quam antiquissi-
 mus ille Gręcę vates, vnicus ingeniorum omnium
 fons & victor Homerus, Plinii iudicis ingeniorum
 summi sententia, Mercurium Vlyssi tradidisse in re-
 mediũ carminũ Circes in decima Odyssę Rha-
 plodia cecinit,

*ἔϊνε μὲν μέλαρ ἔσσι, γάλακτι δὲ εἰκλόμεαιθες,
 μάλυ δὲ μιν κελίουσι θισί, χελειπὸν δὲ τ' ὀρέουσιν*

G Y L L A N D I E P I S T.

ἄνοδος ἰσχυροτάτη, ἧλοι δὲ πᾶντα δύνανται. ?
 Quod interpretans Ouidius Transformationum
 quattodecimo ait,

Pacifer huic florem dederat Gyllenius album.

Moly vocant superi, nigra radice tenetur. Et
 meminisse Lycophron in Alexandra obscuro poemā
 τε, μάλιν σαώσαι φίλα. Vbi Isaacius commentator ait,
 μάλιν δὲ ἴβι κατὰ τοὺς ἰατροὺς τὸ ἄγρ-αι πύργου, quod
 & Suidas. Eustathius, & sectator eius Erasmus
 duob. locis, Prefatione in Aristotelis volumina Græ-
 ca, & i proverbio, Neq; mel, neq; apes, Moly ἀλλοτρί-
 ος ὡς interpretantur, radice nigrae symbolo laboris
 molestiam significari affirmantes, qua peruenitur ad
 animi tranquillitatem virtutis absolutæ præmium.
 Diuersum censuit, quisquis ille fuit, qui hos versicu-
 los condidit, quos in Priap. iusib. extare obseruaui.

Hic legitur radix, de qua flos lacteus exit,

Quem cum Moly vocant, mentula Moly fuit.
 Theophrastus & Plinius herbam esse existimant, &
 nasci eam circa Pheneum, & in Cyllene Arcadiæ tra-
 dunt, specie illa Homericæ, radice rotunda, nigraq;
 magnitudine cepæ, folio scillæ, effodi autem difficul-
 ter. Hoc. n. modo Theophrasti verba legenda sunt,
 καὶ μὴν ἐρύττειν γὰρ εἶναι χαλεπὸν, non quemadmo-
 dum Gaza vertit, & omnes Græci codices habent, ἐ-
 ρύττειν γὰρ εἶναι χαλεπὸν, tum quia Homerus ita
 tradit, tum etiam quia Plin. difficulter erui ait, Theo-
 phrastum proculdubio sequutus, cuius verba refert
 ad vnguem. Adiecit huic sententiæ calculum Home-
 ricus scholiastes, Moly appellatum esse scribens πε-
 ρὴ τὸ μάλιν, ὃ ἐστὶν ἀφανίζεν τὰ φάρμακα. φασὶ δὲ
 αὐτὸ ἐλαφύλον τῆς εἰς τὸ πλεονάζειν ἐπιφέρειν
 τῷ ἀποσπῶντι. Quæ verba claro sunt argumento,
 non radicem ipsam euelli molestè (vt plerique falso

ren-

rentur) sed cum mortis periculo eruentem se subiciat haud facile à quouis effodi posse. Quæ cum ita se habeant, luce meridiana patet clarius, Homerum per Moly aliud intellexisse nihil, quam Cynospastum seu Aglaophotin terrestrem Aellani, quæ, ut à te obseruatum egregiè est, Baharas Iosepho in Belli Iud. hist. dicitur, & à Democr. Marmaritis nuncupatur. Tradunt enim auctores illi, Baharan, seu Cynospastum captum admodum difficilem esse, & rizotomi manus fallere, oculosq; refugere, neque prius consistere quam mulieris menstruorum profluuium laborantis lotio fuerit conspersa: neque tamen hoc etiam modo reuentam sine periculo euelli, quippe extrahentem presentaneam morsum consequi, nisi eiusdem radicis amuleto fuerit communitus, quo carentes, terram circum circa sacrificare, radicemq; laqueo vinctam cani alligare, ac repente discedere, tandemq; nimio conatu sequiturum canem radicem extrahere, & veluti domini persoluentem vices illico commori, & nullo postmodum periculo radicem illam à quouis trahitari posse. Vnde etiam in expiationibus præstantissimam esse, ut etiam qui à spiritibus vexantur immunis proinus liberare cõpertum sit. Moly hoc in marioribus Arabiæ Persico latere, & in Iudæa iuxta Macheruntem oppidum quærendum. Neq; n. dici posse quicquam lōgius à vero remorum arbitror, q̃ Moly, quod Homerus celebrat, Narcissum Theophrasto appellari, & Dioscoridi Colchicon, ut Tragus censet, quando Colchici flos lacteus non est, & Theophrastus. insuper magnam inter Moly Homericum, & Colchicon Dioscoridis, suumq; Narcissum discrimen stãtuit. Sed eiusmodi errores, Trago serè fatales, toto opere passim. Homines sumus, fateor: sed parcius errare possumus, modo velimus. Per incuriam multa

GVILANDI. EPIST.

committimus . Vt quibus a sunt . Opera laudanda
 non opus . Alterius Molyos meminit Dioscorides,
 & Medici omnes, cui graminis, non Scillæ folia, ra-
 dix non Cephæ magnitudine, sed parua . Id tu Holo-
 conitin ab Hippocrate vocari credis, illa fortasse
 coniectura fretus, quòd auctor is libro De muliebrì
 bus morbis primo radicem eius velut bulbum esse
 narrat, nec planè Oliuæ paruz dissimilem : quæ notè
 Molyo à Dioscoride reddi videntur . Equidem ple-
 nissimè perspicio cum hac in parte, tum in aliis pluri-
 mis singulare illud ingenii tui, quo polles, acumen,
 & fateor exosculaturum me fuisse, procinusq; ambo-
 bus, quod dici solet, pedibus in istam tuam senten-
 tiam descensurum, nisi me Galenus medicinæ cory-
 phus reuocasset, & veriozem amplecti existimatio-
 nem coegisset . Nam auctor ille in libello quo ob-
 soleta Hippocratis vocabula planiora facit, *μάλυξ*
 Hippocratem vocare ait, quæ cæteris Moly dicitur :
ἄλακον πύξ verò herbam esse agrestem, & à Diosco-
 ride *ἔρπονι πύξ* appellari, quasi dicas in monte na-
 tam. Quibus verbis perspicuum sit nihil minus pos-
 se statui quàm Moly Dioscoridis ; & Holoconitin
 Hippocratis vnus esse stirpis nomina, quando quòd
 Dioscorides Moly nominat, Hippocrates *μάλυξ*
 nuncupat : contrà quod hic *ἄλακον πύξ*, ille *ἔρπονι πύξ*.
 Quæres tu vbi apud Dioscoridem *ἔρπονι πύξ*
 habeatur . Respondeo nusquam . Falso igitur Gale-
 nus Dioscoridem allegat . Nego . Nam & Aucen-
 na eodem libro quem supra indicaui cap. 74 : in de-
 scribenda Zedoaria, & Serapio cap. 104. med. sim-
 pl. in Dochon, id est, Pánico, non Milio, vt malè in-
 terpres vertit, & Plini. non is qui naturalem histo-
 riam condidit, sed alter, libro de re Medica quarto,
 capite vltimo in Spomelidibus pomis, Dioscori-

dem citant, cum tamen nusquam, quæ nominari auctores de iis plantis adferunt, apud Dioscoridem reperiantur. Nisi igitur nomine Dioscoridis aliam quam Pedacium Anazarbeum intelligant, profectò volumina, quæ hodie sub hoc nomine circumferuntur, manca esse in plerisque videntur. Sed hæc per coniecturam dicta sint. Ad institutum redeo. Holoconitin Hippocratis, non esse Moly Dioscoridis, iam tandem te agnoscere arbitror, alioquin nec Galenus *μολύδα* apud Hippocratem, Moly interpretatus fuisset, nec Holoconitin à Molyo separasset. Quid multis? Et descriptio, & natura Holoconitidi ab Hippocrate reddita, attestari videntur, ne quisquam à Dufeschino disfidere. Reliquum est ut pari ratione Moly Dioscoridis excuriam, perpendamque vera an falsa sint, quæ à Deo illo herbariorum Matthæolo traduntur, Moly ignotam esse Italiæ plantam dicenti. Ridere subinde mecum ipse soleo, Gesnere lepidissime, doctorum quorundam nostri ævi hominum audaciam (temeritatem enim non dixerim) qui ut fucum, nescio hercule quam laudatum, suæ prætexant ignorantia, frequenter fateri non erubescunt, multa se præterire, sed quæ nec aliis quidem peruia sint, ac si docta esset, si diis placet, ignorantia, ea nescire, quæ ab aliis hactenus prodita non sunt. Verum *τοῦ τῆ μὲν οὐδὲν πρὸς ἐνὺ καὶ ῥίον* cum Aristophaneo Strepsilade, aut si mauis, *οὐδὲν πρὸς τῶν διονύσιον* cum cæteris. Alterius ista instituti: alium hæc locum postulant. Dabunt tandem imperitiæ suæ poenas. Moly, inquit Galenus eodè loco quæ proximè cōmemoravi, Allium est simplex caput habens, & nō diuisum in spicas. Quem locum si Matthæolus apud Galenū legisset, ut profectò legere debuit, nunquam in Molyo, & suâ, & reliquorum ignorantia

G V I L A N D I . E P I S T .

accuſaſſet. Nihil. n. medius fidius allio iſto ſylueſtri
μυροειδής eſſe poteſt notius. Naſcitur locis campe-
 ſtribus paſſim, ſolis exilibus, gramini aut croco pro-
 ximis, ſed latiorib. teneriorib. paucioribuſq; gnariſ
 numerum raro excedentibus: Caule alto, tenui, con-
 cauo, albicante, in cuius vertice *αμφιστελής* quiddam
 ineſt. Flores candidi ſunt, nō planē iis diſſimiles quos
 in Lilio conuallium cernimus. Radix ſubiacet par-
 ua, bulbosa, nullos in nucleos ſecta, ſed ſimplex, &
 vnica, allium olens, & ſapiēs, quę cauſa fuit vt à Tra-
 go Allium caninum diceretur, & eo quoque ſub no-
 mine ſecundo loco poſt allium ſylueſtre depingere-
 tur. Sed de omnibus ſatis à me dictum eſt, pleniuſq;
 ac ab initio quidem putaram, nec pauca præter inſi-
 tutum: quare iam opportunum eſt claſſicum cōpri-
 mere, & receptui capere, contractiſq; huius epiſtolę,
 ſiue potius libelli velis ſenſim portui ad nauigare. Il-
 lud currēs notauerim, Moly à Dioſcoride vocari, &
 Eringion, & Solanum ſoporiferum, quod Plin. item
 cōprobat, & Ru tē vtranq; ſpeciem, Mōranam, & ſyl-
 ueſtrem alteram. Nec me prætereunt, q̄ mōſtroſa ſint,
 quę Plin. de ſuo Molyo memorat, radicis xxx. pe-
 des longę. Verum ego ſuper eo alibi copioſē. Hęc in
 tranſitu monuiſſe quid officiet? Habes igitur vir
 præſtantiſſime, incomptam quidem, nec qualem tuę
 dubitationeſ exigere, ſed ingenuam reſpōſionem,
 quam ita accipiaſ velim, vt ab eo qui te diligit ſine
 aliquo ſuocō proficiſcentem. Tuum erit, acri tuō inge-
 nio, & exacto iudicio, cā hæc, q̄ alia, quę à me ſcripta
 ſunt, diligēter examinare, calculumq; vel album, vel
 nigrum ſingulſ porrigere: vtrunq; n. æqui boniq;
 conſulam, modo me amaſ, quod vt faciaſ, etiam atq;
 etiam rogo. Vale.

Patavio. XIII. Kal. Nouemb. M. D. LVI.

CONRADVS GESNERVS
MELCHIORI GVL
LANDINO

S. P. D.

Respondetur proximè precedenti Epistola.

R O Epistola tua, erudita sanè & prolixa, quanquam mihi cum voluptate legenti perbreuis ea vti sa est, gratias tibi habeo doctissime Guilandine. Nam quòd ad breuissimam meam tam copiosè: quòd ad subitanèam & familiarèam, tam grauitè & argumentosè respondere dignatus es, id quidem ex amoris in me tui abundantia profectum interpretor. Tantus autem orationis tuæ apparatus est, vt perfectis omnibus, animo consternatus, & nescio quomodo affectus (quod ex meà etiam nimiam simpliciter condita, itidem tibi contigisse, vt scribis, miror) sententiam omnino mirarèam, & vitium vndiquaque vt faterer, non parum abfuit. Id quod (vt mox initio dicam, ne prorsus contumacem & refractarium me putes) circa bulbocastanum certè ingenue fateor. Dabo enim hoc honoris tibi, vt victoriam tibi adscribam eius rei, de

GESNERI EPIST.

quã tecum non certavi, sed interrogavi duntaxat subdubitans, atque hoc etiam gloriõsius tibi est, si me non tanquam aduersarium, sed vt præceptor discipulum vincas. In reliquis verò non æquẽ, vt in progressu epistolæ dicam, tecum sentio. Neque vero me à te amando, colendoq; (hoc eruditio tua, illud beneficentia meretur) acres & vehementes illæ tuæ ἐπιπλακτικαὶ ἐπιρροαὶ dimouebunt: non magis quàm ab Antisthene Diogènem baculus. Imò quòd tam audacter me increpas, quòd mentem & oculos in me requiris, declamatorio quodam & penè tragico dicendi genere, equidem minimè ægrè ferro: qui malim, si in alterutram peccandum est partem, nimio inueniendę veritatis feruore peccari, quàm remissione nimia nullum in nobis rerum inquirendarum studium flagrare. Itaq; & hoc tibi condono, & vicissim eodem erga te candore ac libertate homini Heluetio & liberè educato agendi, absq; vlla indignatione tua, ius egomet mihi sumo atq; postulo. Epistola mea, quantum memini, nimium forte familiaris, dubitationes tantum & interrogaciones aliquas continebat: vt plenius instruerer de iis, quę tu simpliciter ad me scripseras. Tu verò ita commotus es, ac si ea quę scripsisti, vera esse negassem, & toto (quod aiunt) cœlo aberrarem. Atqui inter errorem ac dubitationem multum interest: adeò vt inuicem contraria sint, ita vt ἕτερότερον. Dubitare certè non est negare: neque penitus ignorare, sed principium quoddam & via ad cognitionem. Et philosophi hominis, non quidem ignorare nihil, quòd in nullum hominem cadit: sed ignorantiam faceri primùm, deinde in vtranq; partem argumenta disquirendo conferre. ἐστὶ δὲ τοῖς ἐν πρῶτῳ σου βουλομένοις πρῶτον τὸ διακρούσαι καλῶς. ἢ ᾧ ὕστερον ἐν πρῶτῳ

ελα, λίσσις τῶν πρὸ πρὸν ἀπεμμέναν ἐστὶ. Λύαν δ' ἐκ
 ἐστὶ ἀγνοῦνται τῶν δισμῶν, inquit in prima philoso-
 phia Aristoteles. Et in libro De longitudine ac bre-
 uitate vite: ἀρχὴ δὲ τῆς σκέψης ἀναγκαστὶ πρὸ τῶν
 τῶν διαπερῆσαι πρὸς αὐτῶν. At tu longè secus, ne in-
 quirendo anxie veritatem in densissimas tenebras
 abeam, periclitari me ais: & stolidissimis hominum
 chymistis me comparas immeritò. illi enim rem int-
 possibilem quærentes meritò non inueniunt, ego ve-
 rò diligenti indagatione & hætenus in hoc ipso Scir-
 pium genere quædam inueni, Dei gratia: & inueniò
 subinde, nullius ante me liceris; quæ ad me peruene-
 rint, prædita: Dices fortassis discentem equum esse
 credere & assentiri. Fateor: & in plurimarum re-
 rum cognitione, doctore te frui licere mihi optarim.
 Sed discentium conditio duplex est: nam qui pueri
 vel tanquam pueri discunt: simpliciter & absq; de-
 monstrationibus etiam, fidem auctoritati præcepto-
 rum, vt filii parentum, adhibere debent. Qui verò
 methodi ac demonstrationis vim intelligendo con-
 sequi possunt, illos sanè homini vtcunque amico, &
 auctoritati absq; certa ratione credere, in rebus qui-
 dem humanis, prorsus ἀφελὸς φῶς est. In amicitia
 vera voluntati & beneuolentiæ vtrinq; habenda est
 mutua fides quàm syncerissimè, ita vt neuter de alte-
 rius animo dubitet, etiamsi euenus aliquando non
 videatur respondere. Multæ enim sunt causæ & cir-
 cunstantiæ, propter quas multa secus quàm insti-
 tueramus eueniunt. Iudicio verò & doctrinæ suæ;
 quamuis dubitationes in contrarium non desistit;
 credere amicum postulare, ambitiosum est, & ner-
 uum amicitiae æqualitatem excedit. Poteras mi-
 hi nullo artificio, paucis & breuiter comprehen-
 sis argumentis satisfacere; ac dubitationes meas

dissojuere, sed gratorep te esse, & si, res postularet, vel tragœdias condere posse, declarare mihi voluisti. Non erat quod tantopere mirareris Guilandine, Italiae quaedam, aut Græciæ plantas, mihi esse ignotas. Aut cur non Dioscoridem quoque, Galenum, Plinium, Theophrastum, Hippocratem, & alios, qui in hac naturæ parte reliquis mortalium excelluerunt, singulos plurima alienarum regionum medicamenta vel ignorasse prorsus, vel nomina, vel vires eorum (nihil hoc nomine indotiores) non probè calluisse miraris? Cur non te ipsum? qui forsitan omnium hominum, ad nostram vsque ætatem diligentiissimè harum rerum cognitionem et persequutus: ad nos tamen si venires, Helueticas quaedam, alpinas & alias quaedam plantas (non dubito) vel prorsus, vel nominibus quibusdam, vel facultatibus antehac ignotas tibi ostenderem. Tu verò admiraris, Mamiân esse Dulcichinum aut Oloconitina non statim me tibi asserenti credidisse, idè sine auctoritate (quis enim hoc ante te docuit?) sine rationibus. Potueras saltem ex tam breui & incomproposito epistolio meo, etiamsi non expresissem, hoc tempore prorsus à scriptum historia alienum me esse cognoscere: & in eo adhuc lucubrandi argumento hæere, quod ante multos annos incoepi: atque vtinam feliciter & aliquo cum studiosorum fructu aliquando absolvam; Animalium historiã dico, cuius pars De Aquatilibus totum nunc me occupat, ut vix aliud cogitare liceat. Et hæc etiam nunc quæ scribo, imò effundo, aliud agens, horarum aliquot piscibus meis suffurarus scribo. Quòd si ocium suppeteret, & eadem diligentia in plantarum historiam incumbere possum, quam nunc in pisces consumo, de paucioribus fortè dubitarem, ac minus tibi sciscitando molestus

intolestus fuisse: nec illos, quos tu mihi profers, Tra-
 liani locos ignorassem. Sed cauebo in posterum,
 quando iam noui ingenium tuum, ne importu-
 nus sciscitando, aut argutius dubitando, negotium
 tibi facillam. Quamquam nunc etiam non malè hæc
 audacia mihi cecidit. Nam & ego natura (hoc est Dei
 beneficio) non admodum commoueor: & à bonis do-
 ctisq; viris amandis, inter quos minimè postremum
 locum tibi tribuo Guiladine, nulla increpatione me
 absterrei patior. Tu quoq; vicissim, si magno celo-
 soq; animo vir es, qualem te esse mihi persuadeo, non
 ideo me amare desines, quòd aliter forsitan quàm ex-
 pectares tibi responderim. Magnum enim amicitia
 tuà amissà dolorem mihi ciceret. Tu qui Germaniam,
 Italiam, Græciam, Africq; oras, & alias regiones per-
 agrasti: qui ingenio vales, & indefesso semper stu-
 dio omne genus librorum excutis: qui doctissimo &
 rum virorum amicitia flores, multa non me tantùm,
 sed publicè omnes docere potes: idq; vt facias, & om-
 nes tuas varias, raras, eruditas, copiosasq; obserua-
 tiones, in Scirpium historia præcipuè, in literas matu-
 rē referas, antequam humanitus aliquid tibi accidat,
 etiam atquè etiam te rogo. Et quamquam te vellem
 simplicius proponere pleraq;: si tamen operæ pre-
 cium videbitur interdum, ne hominum auctoritas
 cuiquam imponat, illis etiam qui viri magni videri
 volunt, interdum reprehendendis, siue nominatim,
 siue opinione ipsorum duntaxat, non abstinebis. De
 me quoq;, postremo in hoc scriptorum ordine, ubi-
 cunq; dissenseris, pro arbitrio statues. totum enim in
 potestatem me tibi trado. Quòd si quid laude di-
 gnum in me laudaueris, amabo te: si quid meritò ca-
 xaueris, non irascat: Puerile profectò; ἄγωνα & ne-
 quaquam sapientis, ne dicam impit, viri est, sanctum

GESNERI EPIST.

amicitiæ ius propter aliquot herbas, earumque nomina, dissolui. quod hodie tamen vel inter viros magnos & graues, vt sibi, aut vulgo videntur, infrequens non est. quibus hoc ferè exprobrari posset, quod Cynicus Diogenes homini amicitiam eius expectanti, saperdam verò (aut caseum, vt alii tradunt) ferre detrectanti, dixisse fertur: τὴν σὶν καὶ ἐμὴν φιλικίαν σαπέρας δόλουσιν. Nisi tu fortassis aliud etiam hic spectari putas, gloriam & ostentationem ingenii, quo nemo libenter cedit. At hoc etiam absurdius est, ambitionis & contentionis studio summam virtutum amicitiam soluere. Nos igitur istos, φίλα καὶ φιλί, rideamus: & alter alterius posthac sententiam ac argumenta, placidè tranquilleque (hoc est, ἀπεθώς, aut cerè μετὰ πᾶσιν) audiamus: vt, si fieri poterit, consentiamus per omnia: sin minus, salua amiciria, liberè, simpliciter, candidèque inter nos dissentiamus, nullis emulationis, inuidiæ, simultatis, aut calumniæ affectibus obnoxii, vt indoctissimi quidam docti hodie sunt. Amicitia vera animorum inter se vinculum est, virtutum ac pietatis ratione connexum. his igitur saluis, quorum nomine suscipitur, rumpenda non est. Quid ad virtutem aut pietatem herba, frutex, lapis, piscis, & que vel suis nominibus ignorari, vel ipsa stirpitus interire, quàm sacrosancta amicitia iura, quorum auctorem imò exemplar Deum habemus, inter homines violari præstaret. O vita, o mores. Non tecum iam Guilandine loquor: nec te huius criminis reum facio: sed alios nostri temporis homines, vix homines, nosque qui mundo se deridendos præbent, dum vel in medicina nostra, vel aliis de rebus neque magni momenti, & ad vitam ac pietatem minimè necessariis, litigantes, tumultuantur, infamant, cælum terræ permiscunt, neque somniantes

tantum (vt tu somniabas) sed vigilantes ἰππομανοῦν
 συμ. ἀπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφν. Nihil sim-
 plicius veritate, nihil simplicitate pulchrius, cum
 aliis in rebus, tum in oratione & doctrina. Agamus
 igitur deinceps inter nos quàm simplicissimè, & vt
 in Areopago moris erat (neque. n. maior illius maie-
 stas fuit, quàm amicitij inter viros bonos esse debet)
 ἀντὶ παθῶν ἢ περιμίσθῃ: vt veritas ipsa nuda sic ma-
 gis elucescat. quāquam enim seruore aliquo & iusta
 simulatione ingenium in astruendo vero excitatur,
 nimium tamen altercando & indulgendo affectibus
 sepe amittitur veritas. Ego fortè te omnium in hac
 palaestra exercitatisimum; aut nihil aut perparum
 docere possum, mi Guilandine: excitare saltem te &
 veluti obstetricando, ea quę concepisti, quęq; partu-
 ris, vberius, felicius & maturius in lucem vt edas,
 interrogando dubitandoq; efficere, quantum in me
 est, percipio, nam hoc etiam non cuiusuis est, de
 vnaquaque re commodè dubitare. Sed egomet mi-
 hi prolixitate mea displiceo, quam tamen epistola
 tua propemodum mihi extorsit. Expectas for-
 tè vt ea quę ad confirmandas opiniones tuas attu-
 listi, tandem refellam: ego verò non tecum disce-
 ptare, sed profectò abs te aliquid addiscere, & ratio-
 nibus tuis intellectis, cum ipse solidius tecum senti-
 rem, tum apud alios iisdem argumentis vti, & sen-
 tentiam tuam fulcire possem, in animum induxe-
 ram. Nunc quoniam & res ipsa postulare, & tu quo-
 que petere videris, si quid in contrarium possem, vt
 depromā, ne facile de sententia semel non sine ratio-
 ne concepta recedere videar, quod leuitatis non iudi-
 cii est, expectationi tuę aliqua ex parte (quantum &
 per ingenium et per ocium licet) satisfacere conabor.

Non dessem mihi probabilia multa quę in cōtra-

GESNERI EPIST.

rium adferrem : his tamen abstinerebo, cum mihi prolixior esse nec liceat nec libeat : quanquam tu quoque in tuis astruendis probabilia multa, ut oratores solent, non vndiquaque firma aut necessaria, protulisti.

Quid pridem ad te scripserim, non equidem satis memini, neque epistolæ ad te datæ copiam habeo : sed ex tua, quæ scripserim, pleraque agnosco. Primum igitur in eo quod dubitavi an Mamirâs Pauli, Bulbocastanum Tralliani fortè esset, plenè à te satisfactum mihi est : & plantas esse diuersas facile agnosco, & tibi qui tam itiquidò id mihi demonstrasti gratias habeo maximas. At superiori æstate cum semina quædam peregrina ad me dares pro tua liberalitate, pro Mamirâ quidem Dulcichinum mittebas (ut nunc quoque sentis) radículas scilicet : eam verò Oloconitin Hippocratis esse negabas, quòd ridiculè rhizotomus quidam ita sensisset : Oloconitidis autem semen seorsim mittebas, nigrum, rotundum, durum, sapore ferè nitroso, magnitudine qua minimum genus vicinæ Schedæ inscriptio hæc erat : Oloconitidis Hippocratis, quod ei apud reliquos medicos nomen quærendum. Nunc verò in epistola tua, quæ prius separateras, coniungis : Trasi siue Dulcichinum recentiorum, Pauli Auicennæque Mamiran, Hippocratis Oloconitin esse magna voce clamas, & asserentes idem Hippocratis manes producis. Itaque tum fortè dubitavi, possèt ne idem bulbocastanon dicti, quòd radix veluti bulbulus quidam, saporis dulcedine constantis proximis (ut Matthiolus scribit) apparet : nunc verò penitus tecum sentio, postquam & Bulbocastani radicem mihi comunicasti, & Rhodios erianum sic appellare docuisti, &c. Quamobrem & asseram à te veram Tralliani lectionem, & rem ipsam quoque demonstratam, ex animo tibi gratulor, assentior,

gratias habeo: & cum doctrinam diligentiamque tuam admirabilem veneror, & candorem exosculor: qui communia mihi & hæc, & alia complura, doctissimis tuis ad me literis & nunc & prius facere dignatus es. Bussocastan non igitur quid sit, nihil est quod amplius addubitem. Mimiras verò quid sit, si venia tua licet, adhuc sum dubius: & rursus veteris alicuius Medici (non Hippocratis, qui Mimiran fortassis haud agnouit: sed Pauli vel Auicennæ) manes, si qua arte non illicita potes, non magia, non necyomantia, euocari à te vellem, qui omnem nobis hac de re dubitationem tollerent. Tu Mimiram Dulcichinum esse affirmas, aut potius forgnias: ego vigilans nego. Veterum igitur de Mimirâ audiamus scripta: & an ea Dulcichino conueniant, consideremus: Mimiras (μαμυρᾶς, vltima circumflexa in prima declinatione, & seruat alpha in obliquis) veluti radícula quædam est, ἄσπετος ἴσος π, herbæ, habens veluti nodos frequentes (κνιδύλους πικρούς) quæ cicatrices & albugines attenuare creditur, abstergentis nimirum naturæ, Aegineta lib. 7. Mimiram Auicennæ libro 2. cap. 487, est lignum sicut nodi, declinans ad nigredinem, in quo est reflexio parua: & est acutius quàm venæ tinctorum, calidum & siccum in fine secundæ gradus. abstergit & expurgat. siquidem abstergit albedinem vnguium. Succus eius humiditatem crassam detrahit, & purgat excrementa cerebri: Radix eius dolori dentium medetur. Purgat albuginem oculi, & acuit visum. sic cum eo alcohol, sic abstergit humiditatem crassam, propriè succus eius. Radix etiam utilis est ictericis. Dolori ventris pungenti medetur: & est in eo prouocatio. Hæc Auicenna: Quod si visis Mimirâ perpêdas, eandem

GESNERI EPIST.

omnes ferè Chelidonio vel maiori vel minori, à veteribus Græcis adscriptas reperias . non dico chelidonium Mimirâm esse , vires conuenire dico : nempe chelidonium malus euidenter calfacit, & siccatur (hoc est in secundo gradu, vel principio tertii) abstergit, crassos circa pupillam humores discutit, radicis & succi vsus est . è succo collyrium fit . dentium dolori medetur . ictericis prodest . hæc omnia suo Mimirâ tribuit Auicenna : & insuper quòd vngues albos (scabros intelligo) emendet, & propter acrimoniam succus eius naribus immissus, caput expurget : quæ duo remedia Græci chelidonio minori attribuunt . Non (inquam) Chelidonium Mimirân esse dico, sed viribus cum eo congruere : vnde apparet, quantum à dulci, humectante & inflante radice Dulcichinorum absit . Acutius (vel, ut vetus interpretis habet, calidius) esse Mimiran Auicenna inquit, quàm venas tinctorum . Eodem autem libro cap. 736. de venis tinctorum scribens (Arabicè est Haruchsubagin) eadem profus de ipsis tradit, quæ de Chelidonio Galenus . Ergò Chelidonio aut æquales hæbebit vires Mimirâs, aut etiam vehementiores . Quid hoc ad Dulcichinum radiculam, quæ primum calfaciendi ordinem non excedit, & acrimonia omni caret ? Nequæ hic me commouebunt argumenta tua Guilandine, quibus circa Doronicum vteris, quod in Europa & nostris regionibus, sapore, odore, viribus ceteris inferiora nascatur pleraq; . Videmus enim & experimur eosdem primarum qualitatum ordines in nostris herbis reperiri pleriq; omnibus, quos suis olim Græci attribuerunt : quòd si pauca quædam excipias, nihil hæc ad vniuersalè sententiam infringendam faciunt . Possem hîc euagari ad lögam digressionem, sed non libet nec vacat . In Dulcichinis eximia est dulcedo:

Mamirân dulcem esse nemo dixit, sed acrem & acrimonia abstergetem: qua quidem facultate remedia multa præstat, ad quæ nemo hodie Dulcichinis virtur, nec vteretur profectò feliciter. Dulcichini radulas geniculatas cernimus: in Mamirâ condylos, idest nodos habent. Sic & Polypodii radices, nodis & veluti cicatricibus aut tuberculis distinguuntur, geniculatæ non sunt. Taceo Auicennam Mamirân lignum facere, quod Dulcichino nequaquam conuenit, & Aeginetam non radiculam, sed veluti radiculam. Apud Trallianum lib. 2. cap. 7. ad extirpandas cicatrices oculorum, vox $\mu\alpha\gamma\iota\sigma\tau\acute{\iota}$ in Græcis codicibus deest: à Gonpylo ex Aegineta eum in locum rectè reposita. Apud Nicolaum Myrepsum requiritur in Antidotum de Croco Estdræ, mox ab initio: Actuarius in Ruellii versione habet Mameræ. Aetius quidem & Paulus in eiusdè antidoti descriptione (Fuchsius teste) Mamiræ non meminerunt. Doronicum orientale Paulo Arnabo aut Mamirâs vocatur: eo Romanû durius & solidius est: Fuchsius. Sed profectò Doronicû, Arnabo & Mamirâs, vt vocabularia tria, ita res etiam tres diuersæ sunt, vt ostendemus. Doronicum nostrum, vt vulgus medicorum appellat, quod in alpis nostris & hortis etiam transplantatum, prouenit, mollius est Romano & orientali, ni fallor. ad manû. n. peregrina nunc non habeo nostrum molliculum esse scio. Ruellius apud Actuarium Mamirân interpretatus est Doronicum, ita vt lector suspicari possit ipsius auctoris eam interpretationem esse: quod fidi interpretis nõ est, & multis fortè imposuit, sicut & Fuchsius Gyraldus Symeonis interpres: Errat (inquit Fuchsius) qui carnabadium recentiorum Græcorum, idè: cum doronico esse putat. nã ita Symeoni Sethi careum appellatur. Nicolao autè

GESNERI EPISTÆ

Myrsocuminum Aethiopicum : Atquæ hoc nōsit Symeon græcè scripsit, sed de suo adiecit Gyraldus interpres, carnabadium esse careum : Cæterum iisdem ferè rationibus, quibus Dulcichinum non esse Mamiân negati, Doronicum etiã vulgò dictum Mamiân esse negari potest. Iacobi Syluii etiam verba de Doronico ex Serapione non bona fide recitantur : Doronicum (inquit ille) Serapioni est radix parua, foris subflaua, intus alba, dulcis, calamo aromatico similis, calida, sicca, ordine tertio . flatus præcipuè vteri dissipat : cordis palpitationi confert, ipsumq; roborat . venenosis ictibus auxiliatur sumptum, & admotum (cum sicibus) : Hæc Syluius. At Serapionis codex meus Argentinæ olim excisus, in voce Haronigi (Syluaticus legit Varonig) capite 325, neque dulce Doronicum, neque Calamo aromatico simile facit : sed reliqua, quæ Syluius, de eo tradit : Frustra sunt (inquit) crassitudine ramorum scetharagi, magnitudine nodi pollicis ad summum : & sunt venæ (radices) albæ intus, subcitrinæ foris, aliquantulum duræ & graues : & deferuntur ex Sem vt plurimum . Et mox de viribus, eadem quæ iam ex Syluiō retulimus, scribit : (quæ certè cum Doronico hodie dicto siue Europæo siue orientali, minimè conueniunt :) & antidotis magnis admisceri ait . sicut & Aucenna lib. 2. cap. 110. Durunği vel Durunegi vocans : Est autem : (inquit) frustum lignosum radicale, nodos habens, interius album, &c. Loco eius ponitur zurumbad æquale pondus, aut duæ tertie ponderis ipsius de caryophyllis. Ex his verbis descriptionem Mamiân & Durunegi, similem esse apparet : colore tantum excepto : nempe lignum radice instar, nodosum . remedia verò ex vtroq; diuersa : etsi vtrunque calidum ac siccum

ac siccum sit, hoc ordine tertio : illud in fine secundi.
 Ergo veri Doronici seu Durunegi loco, quando-
 quidem eò caremús, vel galangam, vel zedoariam,
 vel caryophyllos cum seminibus, quæ flatu dissi-
 pant, vsurpabimus. His scriptis, apud Syluaticum sic
 legi : Doronec radix est similis brançæ pulpi, (pedi
 vel brachio polypi, acetabulis tanquam nodis aspe-
 ro : à qua similitudine filiculæ etiam nomen fecerunt
 Græci) & adfertur ex India, sed quia rarò habetur,
 ponitur pro ea vernix : Sed pro vernice putò Varo-
 nig legendum, quod est Doronicum Serapioni, vt
 paulò antè recitauit. Idem Syluaticus alibi, sine au-
 ctore : Dironici (inquit) sunt radices paruę, cuiusdam
 herbæ similiter nominatę, habentis folia parua, vt-
 cunq; rotunda, & flores violaceos. nascitur in muris
 & rupis, (rupibus.) Et eandem esse Varonig Arabi-
 cè dictam sentit. Vulgare nostrum Doronicum flo-
 res luteos profert, hedyppoidis aut barbæ senis (quã
 vocant) floribus similis forma coloreq; : qui forsitan
 cærulei quoque in specie alia mihi adhuc ignota re-
 periuntur. Doronicum nominatur in Diambro Me-
 suæ : Actuarius in eodem non habet. Doronicum
 vulgò dictum nimia dulcedine omnes ferè radices,
 ita vt amaritudine Gëtiana, acrimonia Zinziber ex-
 cedit : at veteres Doronico suo nullam saporis dulce-
 dinem adscripserunt. Quòd si etiã tibi donarem Do-
 ronicum nostrum & veterum (sic enim Durunegi ap-
 pello) eandem esse herbam, quoniam tamen, vt tu
 quoq; fateris, nostro eadem vires non sunt, in reme-
 diis quę veteres præscripserunt, nõ nostro vtendum,
 sed aliis succedaneis de quibus dixi : inter quę & Zu-
 rumbad est. Matthiolus in Serapione duo capita de
 diuersis Zurumbet cõfundit : posterius sanè videtur
 carpestum, & Zarnabo ab Auicenna dicitur : nam &

GESNERI EPIST.

festucas esse aiunt arboris cuiusdam, & pro cinnamo-
mo poni, &c. Zedoaria Auicennæ (Algie duar ip-
se nominat) eadem præstat quæ Aristolochia, & quæ
Durungi: sed efficacius quam Durungi aduerlatur
venenis, nominatim napelli (vt Antitora dici merea-
tur) viperæ & aliis. Porrò Zurumbad eadem est her-
ba, vel lignum, vt Bellunensis emendat, simile cype-
ro, sed maius, & minus odoratum, calidum & siccum
in tertio abscessu. Flatus dissoluit. impinguat, & au-
fert odorem vini, & aliorum & cepearum. Cordi læti-
tiam & robur cõciliat. Vomitum retinet. Astringit
naturam, (aluum intelligo) & vteri inflationes pel-
lic. Moribus venenosis efficaciter medetur, Zedoar-
iæ in hoc propinqua. Ponitur autem loco eius ad-
uersus venena Durungi sesquialterum, & duæ terræ
(portiones) ponderis eius de taraxaco syluestri, & di-
midium ponderis eius de granis citri. Vides quàm
cognata inter se natura ac viribus remedia sint, Ze-
doaria, Zurumbad & Durungi: & quàm iniquè fa-
cturus esset, qui pro aliquo istorum Doronicum no-
strum supponeret: Rutam ego malim, aut Aristolo-
chiam, ex remediis quæ nostræ regiones ferunt, quàm
Doronicum nostrum pro veterum Durungi vsurpa-
ri. sed Zedoariam præ ceteris probò. Ceterum quod
Zurumbad Arabes, hoc Græci recentiores carnaba-
dium dixerunt, vt ex Symeone Sethi apparet: καρ-
βαβάδιον (inquit) calidum est & siccum ordine tertio.
concoctionem ciborum adiuuat, flatus dissipat, sto-
machum roborat, ventrem fistit, lumbricos inte-
rimit, vrinam cit, pituitam incidit, sed flauam bi-
lem in calidis corporibus gignit. Porrò Zurum-
bet h alterum Serapionis (Cap. CCLXI. in mea
editione) quod Arabicè aliter in translatione Gale-
ni Tarich adhucba vocari dicit: aroma est calidum &

ficum prope tertium gradum, castiæ & cubebis viribus proximum, quod pro cinnamomo poni Gale- nus & Paulus auctores sunt. Et Isaac filius Amram: Est (inquit) arbor magna, in montibus Lubnen: id est, in Oriente, nullo fructu, foliis longis, colore inter viridem & citrinum, similia foliis salicis: idem & ramorum color est, odor citri. Calefacit, siccatur, astringit, resoluit, (status nimirum, potius quam a- postemata, præsertim matricis, ut in cap. 72. ex Me- sarugie quidam transtulit) & astringit ventrem. Est in eo astrictio vna cum subtilitate & caliditate. Ea- dem efficit quæ nux moschata, sed est subtilior ea. Confert dolori capitis frigido & humido cum oleo violaceo, si sternutatorium inde fiat. Stomacho & hepatis vi aromatica sua prodest. Hæc Serapio. Vnde apparet facultates easdem ferè vtrique Zarnum- beth suo cum attribuisse: & si fortè errauit Matthio- lus, duobus capitibus in vnum confusis, leuem & ferendum hunc errorem esse. Sed prolixior sum, quam par sit. Certè Arabes medici plerique sæpe res diuersas in vnâ confundunt, & ex vna propter nominum varietatem multas faciunt: & scripta Græcorum ineptè transferunt: quanquam in plurimis interpretes potius eorum, quam ipsi fuerint accusan- di. Carnabadium, Zarnabo, Arnabo, aut res vna & eadem sunt, aut substitui inuicem possunt: Zar- nabum simul & Zeduaris in Antidotum diamoschu Actuarii recipiuntur. Zedera in diamargaru. Carna- badium & zedoaria in Antidotum aureâ Alexâdri. vbi Fuchsius Nicolau Myrepsum Carnabadi nomi- ne intelligere dicit cuminum Aethiopicum, idq; con- stare ex antidoto eius 406. vbi ipse ita interpretetur. Ego in ea antidoto nihil tale inuenio, & numèrû à Ji- brariis corruptû puto. nec magna apud me Myrepsi

GESNERI EPIST.

auctoritas ē . Cuminū Aethiopicū cerpè carnabadiū
 esse minimè concesserim, sed in locum eius fortè suc-
 cedere posse. De grano alzelen Bellunēsis verba hæc
 reperio: Granum alzelen vel allezen, est granū quod
 apud Venetos appellatur Dolceghini : & nascuntur
 etiā in Africa, et alio nomine Arabico dicuntur Hab
 alzizi. Eius sententię Leonem quoq; (nescio quem)
 Africę descriptorem esse ais: Eruditus etiam & lon-
 gè peregrinatus vir Alexander Benedictus idem sen-
 tit. Tu contradicis. Mihi hoc tempore non licet dili-
 gentius rem perpendere. Video tamen Granum ze-
 lim à Serapione describi Cap. CCCXXVII. &
 reprehēdi illos, qui id cum Croni vel pipere Nigro-
 rum confundunt. Ego Dulcichinos granum alzelin
 esse sentiam: Croni verò vel piper nigrorum, id quod
 tu etiam sic appellas, sed cum grano alzelin contra
 Serapionis sententiam confundis, donec verissimilio-
 ra cognouero. An non Dulcichinum tu quoq; cali-
 dum & humidum esse fateris, & Venerem stimularēt
 atqui hoc de grano alzelin scribunt. Conuenit & co-
 lor, albus interius, foris citrinus : & sapor bonus, vi-
 delicet dulcis. sed magnitudo ciceris, inquires, nō con-
 ueniet. atqui missæ à te Dulcichini radiculę paruę
 sunt, & in Africa multo minores nasci testis est Ale-
 xander Benedictus, vbi & cicer fortè maius habetur:
 si modo ciceris rectè trāstulit interpret. Quòd si res
 eadem nō sit, vires verò sint eadem, quid est quòd di-
 gladiemur? Venio tandem ad Oloconitici & Mō-
 ly. Ολοκωνίτιδος τῆς γλυκείας εἴξε. ἐστὶ δὲ ὡς ἡ
 βολβός. σμικρὸν δὲ ὡς ἑλάσι. Verba sunt Hippocra-
 tis Lib. I. De muliebr. morbis. vbi à Dioscoride ἑρα-
 κωνίτιδος pro ὀλοκωνίτιδος scribitur. φασὶ δὲ διασπαι-
 εῖσθαι τὴν ἀπὸ χειρὸς γινόμεναι ἑρακωνίτιδος ἀνεμῆσθαι, Ga-
 lenus in Glosis. Ex quibus verbis miror putare te

Guilandine conjecturam meam Oloconitin Hippocratis, Moly Dioscoridis esse, destrui posse. quasi nō etiam Moly illud in montibus nasci possit. aut si in montibus non nascitur, quid tum postea? neq; enim vel Gal. vel aliquis bonus auctor hoc dixit: sed Dioscorides, veluti grāmaticum agens, & etymologiam quærens cur oloconitis diceretur, à montibus sic dñci eam confecit. Moly quidem Theophrasti siue idem, siue aliud est, apud Pheneum & Cylenam Arcadiæ montes nascitur. Quin potius Galeno credamus, cui ὀλοκωνίτις est βετόνη πρὸ ἀγρίαις λαχναίδης: hoc est olus quoddam sylvestre: (utpote & bulbosa & dulci radice) olera autem quamvis sylvestria, non herbas montanas, aut in altis tantū montibus nascentes appellamus: sed quæ circa vrbes & pagos, & in agris ferè nascuntur. Dioscoridem dicat aliquis bonum esse auctorem: esto, sed Anazarbeum, cuius De medica materia libros habemus: De illo autem Galen. hīc non loquitur, quod tu non animadvertisti, sed de altero recentiore qui proxima ante Galenum ætate (patris ipsius memoria) vixit: & multis libris Hippocratis dictionem exponere conatus est: ut ex Galeni in Glossas præfatione apparet. Hunc verò tanquam minimè bonum auctorem aliquoties reprehendit Galenus. Sed vehementius instas: Galenus (inquis) μάλυζα Hippocratem vocare ait, quæ cæteris Mōly dicatur. itaq; infers, Moly Dioscoridis & aliorum, Hippocratis Molyzam esse, non autem Oloconitin eius. Imposuit tibi fortè Latinus interpres aliquis: ceriè Galen. Græcè hoc non dicit, his verbis: μάλυζα, σκόροδον ἀπὸ τῆν κεφαλαίων ἔχει, καὶ μὲ διαλυομένην εἰς ἀγρίαις. πινὲς δὲ μάλυ. hoc est, Molyzam vocat Hippocrates allium capitis simplicis, non in spicas diuisum. Aliqui verò

GESNERI EPIST.

moly interpretantur : insinuans priorem sententiam sibi magis probari. merito sanè : nam Hippocrates libro 1. De muliebribus morbis fecunditatis experimentum hoc scribit : *μύλυζαυ σκορόδου ἀποξέσου, προσθεῖναι, καὶ εἶναι εἰ δὲ τὸν σῆματις ὀζυται.* sic enim posteriora aliquot verba legi oportere & res ipsa, & Cornarii interpretatio indicat, quæ huiusmodi est : Caput allii derafum appone pro pello, & an odor per os transeat observa. Porro in simplicium medicamentorum censu, & *μύλυ* & *μύλυ* à Galeno memorantur : Moly eius, est rura sylvestris Dioscoridis, quam & ipse Mòly vocari dicit in Cappadocia à similitudine quam cum Moly seruat radice nigra, flore cædido : Myle vero Galeni proculdubio Dioscoridis Moly est, radice parva, bulbosa, vulvis virili. An verò eas aperiat, an claudat : & meliòrne Dioscoridis an Galeni lectio sit, nunc inquirere tempestivum mihi non est. Plinius Molon appellavit, caule striato, follis mollibus, parvis : radice quadrantali, in qua per extremum allii caput extuberat. Eodem Syron aut Scyron Plinio dicitur. Ego Oloconitín (sic enim sine aspiratione scribere malo) Hippoeratis, Dioscoridis Moly, & Galeni Mylen, eandem esse stirpem, sententiam nondum muto. Myle quidem à rotunditate radice dici posse videtur : nā & *μυλωνδύς* rotundum significat. Cæterum an allium caninum Tragi, Dioscoridis Moly sit, accuratius mihi inquirendum videtur : in presentia nō concesserim. Moly vel Morion Plinio lib. 21. cap. 31. halicacabus est, opto etiam (inquit) velocior ad mortem. Iam quod Mòly idem esse cum Aglaophotide terre stri Aeliani affirmas, vno duntaxat argumento, quod Mòly etiam ut Scholiastes Homeri prodit, *ἐλαβόμενον τῆς εἰζυς τῶ τέλει διάστατον ἐπιφέρει τῶ ἀπυς*

Ἰπὲρ π, quod Aelianus Aglaophotidi attribuit: nō
 satis ad faciendam fidem mihi videtur: & possem ve-
 rissimiles aliquot rationes contra te producere: sed
 nihil quàm λογμαχία aut σωμαμαχία quaedam hæc
 fuerint: quoniam res ipsæ nobis ignotæ sunt, ex re-
 motis ad Orientem terra marisq; petendæ: ab incolis
 scilicet Arabiæ, à quibus forsitan aliquis ad Troglo-
 dytas aut Indos remitteretur. Semper enim longius
 refugiunt huiusmodi miracula, & tandem nusquam
 in natura reperiuntur. Hoc tantum dicam, non de-
 buisse te asseuerare tanquam luce meridiana clarius
 (sic enim loqueris) Moly Aglaophotiq; esse, sed ex
 coniectura duntaxat hoc proponere, propter simi-
 lem ab auctoribus traditam radicis euulsionem, quæ
 coniectura tamen, vt dixi, infirma est: nam & Man-
 dragoræ radicem cum olim sic solitam erui, Eusta-
 thius refert in μάλως mentione: tum hodie itidem
 de eo quidam nugantur. Et Hyoscyamum & ἰπὲρ
 (Papauer nigrum fortè intelligit) similiter, non ta-
 men canibus, sed auisibus alligatis, Aelianus alicubi
 tradit. De Bulbocastano, vt dixi, planè tibi subscri-
 bo: sed quæ de facultatibus eius scribis, non satis
 assequor. Numeras enim id inter ea, quæ ob succi
 crassitiem vasa sanguinem continentia modicè ob-
 struere, & pectus lenire, atq; abradere queant. Et su-
 binde, Castaneas verò (inquis) tantū abest detergen-
 di farciendiq; vi pollere, vt nihil detergētibus & far-
 cientibus magis esse possit cōtrarium. Et paulò post,
 Bulbocastanum non aliam esse plantam quàm ego
 assero, argumenta habeo, tum quia attenuandi natu-
 ra pollet, & lentitiam in se habet, &c. At si crassi suc-
 ci est Bulbocastanum, & obstruendi leniendiq; vi
 præditum, & farciendi, similiter vt alica, itrium,
 similago, (quibus cum à Tralliano numeratur)

GESNERI EPIST.

& reliquum genus emplasticorum : quomodo abra-
dere, detergere & attenuare, vel ipsum : vel vllum
aliud emplasticum dicemus : Trallianus non quibus
uis purulentis, vsum istorum commendat, neque ve
pus & sordes pulmonis abstergantur: sed iis tantum,
in quibus sanguis purus apparet, quem fisti & obtu-
rari meatus res postular.

Hæc habui in præsentia, quæ subito ad epistolam
tuam mox vt accepi, respondere visum est : tu scri-
ptionem tumultuariam & inconditam æqui bonique
facies. Ego enim hæc omnia & tuo & amicorum iu-
dicio submittere paratus sum : & te magis etiam in
posterum, quàm si nulla vnquam inter nos contro-
uersia oborta fuisset, amabo.

MATTIOLVM de facie non noui, neque vi-
ri ingenium aut mores. Doctrina eius & diligentia,
ex editis in Dioscoridem Italicè Latineq; Commen-
tariis, non vulgaris apparet. Sicubi tamen errat, aut
errauit, humanum hoc est, & nobis commune. Emen-
dabit fortè multa in posteriore editione, quæ nunc
expectantur. *αὐτὸ πρῶτον γὰρ φερτέλλης σφάπται.*
Quamobrem si quid in eius scriptis est, quod repre-
hendas, modestius & simplicius vt facias rogo: neque
tam hominem, quàm eius errores vituperes.

*Ἐλογί, ἐλόγιον, λεισθεῖσθαι δ' οὐ πρέπει
ἀνδρῶσφι φιλοσόφου, ὡσπερ ἐρεπάλιστος.*

Vale optime mi Guilandine, & me ama. Tiguri.
Martii die X. Anno Salutis. M. D. LVII.

GENE-

GENE⁴⁵ROSO HEROI
NICOLAO A SALM &c.

Comiti cum primis Illustri,
MELCHIOR GVILANDINVS
BORVSSVS R.
S. P. D.

9 VANTVM in rebus huma-
nis Casus valeat, Magnanime He-
re, nunc tandem abundè satis ma-
gno meo emolumento, & incom-
parabili planè lucro deprehendi.
Conatus enim persepe sum, cum
Parauit esses, insinuare me tuæ ami-
citiæ, quò tibi meus animus, studiumq; , & voluntas
innoscescerent. Verum nescio qui semper ingenuus
dixerim, an rusticus obstitit pudor, vt qui nec me tibi
satis notum sciebam, & virtutis, fortunæq; tuæ quo-
dam quasi fulgore deterrebar. Sed commodùm su-
perioribus proximis diebus C. T. Veneris idem
quod me quoque excepit hospitium: quæ res ansam
mihi præbuit nimis hercle quàm insignem, frontem
pertundendi, & tuæ me notitiæ procaciter ingeren-
di. Non ne ego homo felix sum, vereq; beatus, qui
me tanti herois familiaritati in discessu, præter spem

GVILANDI. EPIST.

atque expectationem meam intruserim? Casus is fuerit, an Fortuna, cui omnia expensa, cui omnia feruntur accepta, quæq; in tota ratione mortalium, sola (ut Plinii verbis utar) utramq; paginam facit: Providentia, an Fatum, quod ut Chrysippus citante Plutarcho tradit, mundi est ratio, vel lex eorum quæ in mundo providentia constituuntur, aut ratio, ad quæ omnia quæ fuerint, facta sunt, quæq; sunt, fiunt, fientq; quæ futura sunt: Prædestinatio, an Necessitas, quæ ut Thales referente Aristotele putat, naturæ prævalet uniuersæ: Iustitia, an lex diuina, quam fatum esse, per quod inuincibiles cogitationes Dei, atq; incepta complentur, Apuleio consentimus: Mundi architectrix, an *ἡδίστη*, hoc est Pandoræ dolium, quæ, ut Poëtæ censent, prædeuntibus ad generationem animis bona distribuit, vel mala: *ἰδὸς τοῖς*, an denique *ἑκάστη*, per quem, ut Socrati apud Xenophontem visum est, & desideria nostra, & merita ad deos comeant, atq; opera cuius, ut Plato in Symposio aurtumat, cuncta denuntiata, ac Magorum varia miracula, omnesq; præfagiorum species reguntur; haud scio; quando uocis hæ simul omnes, & his confines aliæ plures, exiguo eruditorum sententia inter se discrimine separatæ sunt, imo si diligentius expendantur, atque sæqua lance ponderentur, ad Lydiumq; (quod dici solet) lapidem excutiantur, ne latum quidem unguem disfidere deprehendantur. Equidem & lætor vehementer, & doleo vehementer, quod integrum mihi sit ex tuorum me esse seruorum numero profiteri, quod & serò in album eorum descriptus sim. Misto auicula, nescio cuius, sed agnosces ex inscriptione, deliniationem, non ut gratum faciam tibi, quanquam tibi quoque, sed ut mihi, hoc est ut promissis stem, fidemq; datam redimam. Immensa nunc præter cæteras cura subit,

vt, quæ tibi mittuntur, condigna sint. Verum & diis lacte rustici multæq; gentes supplicant, & mola tantum falsa licant, qui non habent thura. Quo prætextu, si Plinio illi eruditissimo ad Vespasianum Imperatorem scribenti sua rueri integrum fuit, quanto ego caufatius eodem apud te argumento defendor? Cæterum ipse sic statuas velim, esse me C. T. tam dicitum, quam qui maximè. Proinde, si qua in re tuis rationibus opera nostra fieri melius potest, omnem me subiturum aleam vel summa alacritate, iam hinc certius tibi pollicearis, licet. Optimè vale Illustris Here. Ex vrbe Parauio IV. Kal. Ianuæ. Anno à Christo nato. M. D. LVI.

MELCHIORIS GVILANDINI BORVSSI R.

Manuco Diattæ, hoc est auiculæ Dei
descriptio.

MEMORIAE literis proditum est, apud eos, qui integra de Hispanorum nauigationibus in alienum & tot iam seculis incognitum orbem volumina condidère, in Moluccis insulis auiculam quandam pulcherrimam oriri, mole quidem corporis exiguam, verum pœnarum ob causam, quæ ei sunt amplissimæ inq; orbem digestæ, ita vt amplioris circuli describant ambitum, primo aspectu videri maximam. Eam à nemine vnquã mortallum viuam

GVI. DESCRIPTIO

in terra conspectam esse, sed summo quandoque ex æthere examinem in humum decidere, atque tunc cæsu repereram sanctissimè ab incolis asseruari, quippe apud quos tanta sit in veneratione, vt etiam se illa reges ipsi tutos in bello existiment, quamuis suo more in prima acie collocati fuerint. Cæterum appellanè vernaculo sermone Manuco diatta, hoc est auiculam dei, propterea quòd eam in Paradiso tantum, loco solius dei, vti arbitrantur, proprio, nasci firmiter per suatum habeant. Auicula est corporis magnitudine & penè forma coturnici similis, pennarum ambitu discolorè, sed venusto admodum & decoro, vifusq; iucundissimo vndiq; exornata. Caput quale hirundinis, maiusculum, pro corporis amplitudine. Pennæ superiorem eius partem à prima cervicis vertebra ad rostri vsque initium exornantes, breues sunt, crassæ, duræ, spissæ, coloris lutei insigniter splendentis, & auri purissimi modo, radiorumvè solarium instar fulgentis. Cæteræ quæ mentum contegunt, & molliores, & tenuiores, atque ex cyaneò mirè tquidem virides deprehenduntur, haud planè colore iis dissimiles quas in anatum masculorum capitibus, dum lucidissimo obuertuntur syderi, conspicimus. Rostrum item quàm sit hirundini prolixius. Pedes nulli. Pennæ alarum ardeis forma pares, sed tenuiores longioresq; , colore fusco inter rufum & nigrum splendent. At cum omnes, tum quæ alas constituunt, tum quæ caudam efformant, in orbem extendantur, rotæ similitudine (etenim cuti animantis veluti infixæ hærent spicula immobiles planè) mirum videri non debet, sponne sustineri, neque vnquam in ferris, quoad in viuis est conspici, quando & pedibus, vsus nullius in aëre existentibus, prorsus destitui (quanquã id dederetis Aristotelis summi Peripateticorū scholæ prius

eiſis aduerſari nouimus, auem vllam pedibus care-
re negantis) paulò ante dictum ſit. Cæterũ exoritur
iuxta ſingulas maiorum pennarum alas conſti-
tuentium origines, aliæ quoq; minores, neque ſanè
paucæ pennulæ, quæ ſupra maiorum principia ex-
tenſæ, illa obtegunt, dimidio quiſquiliatæ, ruſſæ, coc-
cinæ, reliqua parte crocæ, & fuluo auri colore
ſplendidæ, multum equidem gratiæ ac venuſtatis
auiculæ, ob eximiam illam & ſingularem colorum
diſparitatem, concilliantes. Reliqua corporis mo-
les tota pennis fuluis in ruſſum colorem vergenti-
bus obducitur, ita tamen vt aliquid adhuc inter eas
diſcriminis animaduertas. Nam quæ in pectore &
ventre collocantur, & frequentiffimæ ſunt, & pari-
ter latiſſimæ, duorum triumue digitorum amplitu-
dine, colore fuluo & eo quidem nitidiſſimo, haud
ſanè alio quam iecur ipſum ſplendentes. Quæ vero
dorſo infixæ ſunt, rariores, neque ita frequentes eſſe
apertè cognoscimus, & inſuper amplis diuiſuris hie-
re, pennarum omnino ardearum tergo adheren-
tium ſimilitudine, clarè videmus. Neque etiam ad
tam inſignem latitudinem accedere, aut præſtan-
tem illum hepatis colorem adæquare, quin pu-
ticeo potius colore, carni æmulo, obſcuriore etiam
num relucere, pleniffimè perſpicimus. Porro pen-
næ hæc ſimul omnes, tum quæ à ventre ſuam tra-
hunt originem, tum quæ è dorſo enaſcuntur, cau-
dam, cum ſint longiſſimæ, conſtituunt, quia ea cæ-
terarum auicularum more minimè exornatur: ne-
que id magnopere mirum, quando & alæ ipſæ diuer-
ſa ſint ratione concinnatæ, quippe quæ in arctum
contrahi, aut larum diffundi pro animantis libitu
nequeant, ſed vno tantum eodemq; modo naturali-
tèr perpetuè conſiſtant. Præterea mâſculi huius avi

GVI. DESCRIPTIO

culæ dorsum omni ex parte depressum inflexumq̄ est, adeo vt sinum quendam foueamq̄ efformet. In eam cavitatem oua foeminam deponere ratio ipsa claro est argumento, quum & foemina ventrem euum obtineat, vt hoc pacto oua facilius possit incubare, ac tandem pullos excludere. Deniq; adnectuntur maris dorso fila gemina, nigra, cornuum modo vtrinq; in rectum extensa, tres & amplius palmos longa, neq; rotunda exactè, neq; etiam perfectè angulata, sed figura inter quadratum & rotundum media, nec crassa valdè, nec summè tenuia, verum sutorio filo haud planè dissimilia. Horum vsum talè esse cum reliquis huius seculi eruditissimis viris existimo, quò nimirum femina dum oua incubat, mari firmius alligetur copuleturq̄. Cibis eis solidior, vti arbitror, nullus: Qui .n. in sublimi æthere esse possit. Adhæc si interiora spectentur inane nihil reperitur, sed totus venter inferior pinguedine tantum expletus conspicitur. Hæc auiculæ ipsius integra & certa historia, cui neotericorum peritissimi quiq; calculi vno ore omnes adiciunt, præter vnum Antonium Pigafetam, qui eam rostro proliso & pedibus palami vnus longitudine falsò depingit. Etenim rem aliter se habere, ipsemet iam bis (neq; enim pluries videre contigit) oculis, manibusq̄ propriis liquidissimè deprehendi. Ac ne cõmenticia me dicere putes, testem protinus horum omnium in humanis adhuc agentem statuo, virum, cum doctrina, tum humanitate præstantem, Cæsarem Odonum Apulum, simplicium pharmacorum clarissimum indagatorem, atq; eorundem in Bononiensi celeberrimo orbis terrarum gymnasio professorem, in cuius sedibus, postq̄ Romæ in aula Illustrissimi Principis Octauii Farneſi inclytæ Parmensium Ciuitatis Ducis præstantissi

mi semel vidissem, iterum intueri concessum est, non
 eis iisdem omnibus quas retuli: Ne igitur si res vel
 testibus esset comprobanda, illorum penuria labora
 re viderer, viri eius omni laude dignissimi testimo
 nium in medium afferre libuit, quando & honoris
 scem causa tanti nominis hominem minimè præter
 eundum censeo. Verum enimvero cur huic tam ad
 mirabili nobilisque auiculæ nemo hætenus ex recen
 tioribus nomen apud veteres scriptores inuenerit,
 mirari equidem satis non possum, in tanta erudito
 rum frequentia. Plutarchus profectò grauisissimus
 auctor in Artoxerxis Persarum Regis potentissimi
 vita memorat, in Persis paruam quandam auem na
 sci in qua nihil inuenitur excrementi, sed interna om
 nia summe atq; adipe plena: ac proinde aëre cam,
 atq; rore solum nutriri cūctos mortales arbitrari, ef
 se vero nomen ei Rhyntaci. Diuersa sit à Manucò
 diatta, nec ne, seuerioribus rerum harum æstimator
 ribus perpendendum relinquo. Ego sanè vt non plà
 nè contendo, ita certè propèssissimus sum vt credam,
 quando tantum abest, mea sentètia, vt Manucò diat
 ta & Rhyntaces dissideant, vt prorsus eadem notæ
 vtriq; conueniant, quòd & Rhyntaces magna quoti
 dam in existimatione apud eisdè Persas habita sit.
 Hæc Ctesias prodidit cultello altero latere veneno
 illito Parysatim diuidisse, dimidiam partem veneno
 infecisse, & quæ veneno intacta atq; incorrupta erat,
 ipsam in os coniectam exedisse, Statyræ autem vene
 natam pattem porrexisse. Sed Dion ab hoc leuiter
 dissentiens, ait non Parysatim, verum Melantam
 partitum cultello Statyræ infectam carnem appo
 suisse. Vt non Plutarchum modo, verum etiam ipso
 multò antiquior res, Ctesiam & Dionem, Rhyntacis,
 hoc est Manucò diattæ seu Dæi auiculæ meminisse,

GVI. DESCRIPTION

in confesso sit. Porro cum animantia cuncta, quibus cerebrum suppetit, ex quorum numero & Manucoq diatra est, post diuturnas vigilias, longasq̄ diei excubias, quiescere tandem, ac somnum capessere necesse sit, quando ut protritus quoque monet versiculus,

Quod caret alterna requie durabile non est,
iure quærat aliquis optimo, quum auiculam istam nunquam in terram descendere dictum sit, quis eius quietis locus, quæ sit naturæ tam admiranda vis ac potentia, quod dormientem æquè atq; vigilantem semper in sublimi æthere consistere voluerit, mortuam autē deorsum ferri, inq̄ humum decidere, haud verarit. Dissonum siquidem à ratione planè videtur, somno intentam, posse summo in æthere pendulam sustineri. Sed nec insomnem prorsus vitam trahere pyrandum, quod id tormentorum omnium summa foret carnificina: quemadmodum nec è contra existimandum alteri rei nulli præterquam somno vacare, quod absurdum omnino esse, nemo sanæ mentis ibi inficias. Equidem illud præter àlia mira miror maximè, communem rerum naturam vniuersam, prouidam, solertemq̄, atq; omnia continentem, auiculam hanc præ cæteris admirabili & prorsum suspicienda dote exornasse: quippe mas, sceminam dormientem dorso excipit, sustinetq̄, ne in solum prolapsa concidat, sibi interim à somno temperans: fessus, onus excutit, atq; tunc vice versa scemina se se mari subicit, somnoq̄ labentem & propè cadentem fulcit, ac quam fidelissimè sustentat.

F I N I S.